

Ljudska

PRAVICA

LETO XXIV. Štev. 243
IZDAJA IN TISKA
CASOPISNO ZALOŽNIŠKO
PODJETJE
"LJUDSKA PRAVICA"
DIREKTOR PODJETJA
"EV MODIC
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN SINKOVEC
List izhaja vsak dan razen
petka - Cena 10 dinarjev

"LJUDSKA PRAVICA"
USTANOVljena 4. OKTOBRA
1934 - MED NARODNOOSVO-
BODILNO BOROJE JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK - OD OSVOBODITVE
DO 1. JULIJA 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
- OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI Z "BORBO"

DZUANDA KARTAVIDŽAJA V RAKOVICI IN NA BATAJNICI

Naše industrijske izkušnje

in naše delavsko upravljanje gospodarskih podjetij

še posebej zanimajo Indonezijo glede na njeno lastno gospodarsko izgradnjo

Beograd, 15. okt. (Tanjug). — Indonezijski ministrski predsednik Dzuanda Kartavidžaja je velik del današnjega dne prebil med našimi letalci. Bil je v tovarni motorjev v Rakovici, kjer ga je zanimalo naše delavsko upravljanje podjetij, in potem na letališču na Batajnici. Nocoj se je s svojim spremstvom odpravil na pot po naši deželi. Jutri bo v Sarajevu in ustavil se bo tudi v železniški zvezni.

Dzuanda Kartavidžaja je bil danes dopoldne v tovarni motorjev »21. maj« v Rakovici. Spremljali so ga državni podsekretar za narodno obrambo, generalni podpolkovnik Vojo Nikolić, veleposlanik Stane Pavlič, pomočnik šefa protokola v državnem sekretariatu za zunanje zadeve Branko Rubinjoni in indonezijski veleposlanik v Beogradu Sudarsono.

doval tovarno, potem pa je v upravnem poslopiju govoril s predstavnikmi uprave in delavskega sveta. Zanimal se je za delo tega in drugih podobnih podjetij v naši deželi. Po ogledu se je zahvalil za prisrčni sprejem in dejal:

»Z odkritimi sreči smo prišli v vašo deželo na obisk. Cenimo in spoštujemo jugoslovanske narode, ker vemo, da so imeli vaši narodi podobno zgodovino kakor indonezijski in da so ponosni na svojo neodvisnost. Tu se počuti-

mo kot med prijatelji, kakor da smo doma.«

Omenil je, da je po poklicu sam inženir, in nadaljeval:

»Zlasti zato lahko presodim, koliko ste dosegli v razvoju vaše dežele v kratkem obdobju desetih let. Upam, da bomo lahko uporabili vaše izkušnje in podatke, ki smo jih dobili pri vas, v izgradnji naše dežele.«

Dzuanda se je zelo pohvalno izrazil o organizaciji in delu tovarne. Pripomnil je, da si tudi Indonezija prizadeva najti zase najugodnejše načine izgradnje, da bi dosegla svoje mesto med razvitimi narodi.

Kolektivno tovarne je želel nadaljnjih uspehov in pri tem poudaril, da so izpolnjena vsa pričakovanja glede njenega razvoja in razvoja mladih Indo-

nezijcev, športnih letalcev, ki so se nedavno šolali pri nas skupno z našimi letalci. Potem so privedli predsedniku Dzuandi na letališču kosilo.

Se dopoldne je Dzuanda v indonezijskem veleposlaništvu sprejel indonezijske državljane, ki se vade na delu ali šolanju v Jugoslaviji. Zvečer je priredil v dvoranu Dedinju, v svoji rezidenci med tridnevni obiskom v Beogradu, svečan sprejem. Po sprejemu je s posebnim vlakom odpotoval v Sarajevo. Obiskal bo tudi Hrvatsko in Slovenijo.

V Sarajevu pripravljajo gostom iz Indonezije svečan sprejem. Tam si bodo ogledali Begovo džamijo, republiški muzej in podjetje »Tito« v Vogošću. Dzuanda se bo ustavil tudi v Zenici.

KONEC KRIZE V BEJRUTU

OBNOVA MIRU

po petih mesecih upora in stavke?

Beirut, 15. okt. (AP). Libanonski predsednik Rašid Kerami je sestavil davi novo vlado, ki šteje štiri člane. Poziv prebivalstvu, naj se znova loti dela, da bi po petmesečnih neredih in spopadih obnovili red in normalno življenje v deželi, je bil njen prvi ukrep. Novo vlado so sestavili tik pred začetkom splošne stavke, ki so jo napovedali v protest spricho »nesposobnosti politikov, da najdejo izhod iz težavnega položaja«.

Kerami, vodja dosedanje opozicije in upora, je prevzel v novi vladi tudi ministrstva za gospodarstvo, narodno obrambo in informacije. Podpredsednik vlade in minister za javna dela, ljudsko zdravje, kmetijstvo in prosveto je falangist Pierre Gemel, v vladi je še en voditelj upora proti režimu bivšega predsednika Samuna Husein Uveini, ki je prevzel zunanje zadeve, pravosodje in planiranje. Za ministra za notranje zadeve, socialno skrbstvo in zveze je bil imenovan Rajmond Edeu, ki je v času dolgotrajne stavke igral posredovalno vlogo med sprtima strankama.

Sestava ene številčno najmanjših vlad pomeni kompromis v sporu med političnimi strankami, dosežen pred potekom 48-urnega ultimata, ki ga je predsednik repu-

blike Sehab poslal strankam s pozivom, naj najdejo izhod iz krize. Danes so bile trgovine in delavnice spet odprte v vseh bejrutskih okrajih. Prebivalstvo je z olajšanjem sprejelo vest o ustanovitvi nove vlade in v upanju, da je po krvavih neredih v zadnjih mesecih zdaj vendarle napočilo obdobje miru in napredka.

Ze v prvih jutranjih urah je začela vojska odstranjevati ruševine. Vojaki rušijo barikade na ulicah, ki so jih bili v zadnjih dveh tednih postavili falangisti.

Zivljenje v mestu je takoj prišlo v svoj normalni tek in prebivalstvu gorskih vasi je znova omogočeno, da prihaja v Beirut.

Nova vlada v Rangunu

Rangun, 15. okt. (Reuter). — Burmansko obrambno ministrstvo je danes objavilo sestavo nove uradniške vlade generala Ne Vina, ki bo prevzela oblast 28. t. m. Poročilo navaja imena bivšega predsednika vrhovnega sodišča U Tem Maunga, sedanega predsednika vrhovnega sodišča U Can Tun Aunga, vseučiliškega profesorja U Ka, bančnega ravnatelja U Kjav Njeina, upravnega funkcionarja U Kina Maunga Pjuja, bivšega člana državne volilne komisije U San Njunta, inž. U Cita Taunga in sodnika U Ba Kjara. Resore bodo razdelili pozneje. Zunanji minister bo še nadalje Sao Kun Kio.

Hammaršköldovi nasveti

o mednarodnih varnostnih silah OZN in njihovih nalogah

New York, 15. okt. (Tan AFP). — Generalni skupščini je Dag Hammaršköld danes predlagal, naj sprejme njegovo priporočilo, po katerih bi po potrebi ustanovili varnostne sile OZN. »Za OZN je nemogoče in nezaželeno, da imajo v rezervi stalne vojaške sile«, je dejal, »toda Generalna skupščina bi morala na podlagi izkušenj, ki si jih je pridobila v Gazi, sprejeti vrsto načel, po katerih bi se v prihodnje ravnala sleherni operacija take vrste.«

V svojem poročilu je Hammaršköld postavil sedem načel za bodoče sporazume po morebitnih vojaških in na pol voja-

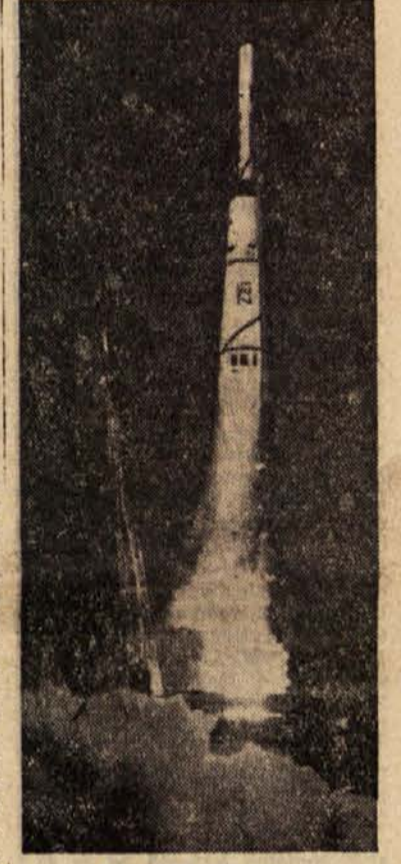
Hammaršköld je na prvem mestu poudaril, da je za mednarodne varnostne sile v tej ali oni deželi potrebno njeno soglasje. Nadalje bi morale pri tem biti izključene čete članic Varnostnega sveta, zlasti velesil, kakor tudi čete tiste dežele, ki bi utegnili biti v določenem spopadu posebej zainteresirane. Mednarodne sile ne bi smeli uporabiti v spopadu, ki bi bil docela notranjega značaja te ali one dežele, in tudi ne za vsiljevanje ali vplivanje na politično ali kakršnokoli drugo poravnava takšnih sporov.

Hammaršköld se je razen tega izrekel za »popolno upoštevanje gledišča vlade prizadete dežele glede sestave vojaških sil, ki bi jih poslali na njeno ozemlje«. Te sile ne bi smele začeti nobenih napadalnih operacij, na vsako agresijo pa bi lahko odgovorile s protidarcem. Generalna skupščina in Varnostni svet bi bila edina pooblaščenca odločati o operacijah čez OZN.

O Hammaršköldovih priporočilih bo politični odbor razpravljaj najbrž prihodnji teden. Nocoj je odbor nadaljeval razpravo o razorožitvi.

Mađžarski zunanji minister dr. Szik je menil, da bi ZDA rade prav v sedanjem mednarodnem položaju dosegle sporazum o opustitvi poskusnih jedrskih eksplozij. Britanski delegat Allan Noble je zavrnil večerajšnje trditve sovjetskega delegata Zorina, da Velika Britanija ni sprejela priporočil ženevske konference strokovnjakov o kontroli poskusov z atomskim orožjem. Pravi sistem kontrole bi lahko dosegli na prihodnjem ženevskem sestanku, ki bo pristojen za politične in upravne ukrepe, ki so potrebni, da bi uveljavili tehnični sporazum o kontrolnem sistemu.

Tudi Cabot Lodge je potrdil, da ZDA sprejemajo priporočila strokovnjakov ženevske konference, vstevši kontrolni sistem.

Ameriški »Pioneer« ob startu v vesolje

EISENHOWER MED NOVINARJI

ZDA ob strani kar zadeva Kemoj in Macu

Washington, 15. okt. (Reuter). — Eisenhower je danes na sestanku z novinarji izjavil, da ameriška vlada meni, da je koncentracija tajvanskih čet na Kemoju prevelika. Ameriška vlada pa ne namerava pritisniti na Cankajška, da bi jo zmanjšal. Eisenhower ni hotel odgovoriti na vprašanje, ali bi pozdravil sklep oblasti na Tajvanu, da zmanjšajo število svojih enot na kitajskih obalnih otokih. Od takih izjav, ki bi jih utegnili v Tajpehu napačno razumeti, si ne obeta nobenih koristi. Tudi ničesar ne ve o morebitni pripravljenosti Cankajška, da bi zmanjšal število svojih enot na Kemoju in Macuju, če bi se ZDA zavezale, da bodo branile ta dva otoka.

v kontrolni sistem, s katerim bi mogli odkrivati vsaj eksplozije, večje od 5 kiloton.

Večji del današnjega sestanka z novinarji je predsednik Eisenhower posvetil notranjim problemom. Ko je govoril o predvolilni kampaniji za volitve v Kongres, je menil, da je treba probleme zunanje politike izključiti iz strankarskih bojev.

O plebiscitu na Kemoju in Macuju, ki naj bi pokazal, katero vlado si žele prebivalci teh otokov, je prav tako dejal, da v tem ne vidi velike koristi.

Potem je Eisenhower govoril o stališču Velike Britanije v krizi na Daljnem vzhodu. Menil je, da sta Macmillan in Selwyn Lloyd trdno prepričana, da ne more biti nobene »nasilne teritorialne ekspanzije«. Eisenhower je rekel, da sloni tudi politika ZDA na tem načelu.

Eisenhower je potem izjavil, da so ZDA pripravljene skleniti s Sovjetsko zvezo sporazum o opustitvi poskusov z atomskim orožjem, čeprav se ni zanesljivo na način za odkrivanje manjših atomskih eksplozij. Menil je, da ne bi bilo velike nevarnosti, če bi zainteresirane strani privolile

Podlej se je predsednik Dzuanda odpeljal v Batajnico. Na vojaškem letališču so ga sprejeli in pozdravili državni sekretar za narodno obrambo armadni general Ivan Gošnjak, načelnik generalnega štaba JLA generalni polkovnik Ljubo Vučković, komandant vojnega letalstva generalni polkovnik Zdenko Ulepić in komandant batajniške garnizije.

Dzuanda si je ogledal vojašnico, vojaški klub, ambulanto, kuhinjo, vojaško menzo in delavnico. Naša domača letala so nato predvedla nekaj vaj v zraku. Predstavniki Letalske zveze Jugoslavije so izročili predsedniku Dzuandi album fotografij v spomin na skupino mladih Indo-

Revija življenja in uveljavljanja

gostinskih in turističnih delavcev

Z gostinsko turističnega zbora v Rogaški Slatini

Rogaška Slatina, 15. okt. — Danes se je v Zdraviliškem domu v Rogaški Slatini začel dvodnevni zbor gostinskih turističnih delavcev Slovenije. Zboru prisostvuje okrog 1200 udeležencev. Med gosti so tudi člani Izvršnega sveta LRS Slovenije državni sekretar za blagovni promet LRS Miran Košmelj, predsednik Sveta za turizem pri Izvršnem svetu LRS dr. Danilo Dougan, član Sekretariata republiškega sveta sindikatov Slovenije Leopold Kresc, predsednik sindikata trgovinskih, gostinskih in turističnih delavcev Jugoslavije Ljubo Mijatović in drugi.

Zborovanje v Rogaški Slatini je revija življenja, dela in uveljavljanja gostinskih in turističnih delavcev v naši družbeni skupnosti. Letošnja turistična sezona je najboljša doslej, zato so lahko govorili o uspehih, istočasno pa so tudi kritizirali pomanjkljivosti, ki še ovirajo pot do boljših uspehov. V bodoče bo treba posvetiti več skrbi zlasti izpopolnjevanju delavskega upravljanja v gostinskih in turističnih kolektivih, da bodo člani z večjim zanimanjem spremljali probleme in sodelovali pri urejanju vseh problemov v podjetjih in se bolj uveljavljali v družbenem delu.

88% tega prometa dosegli delavci gostinskih obratov družbenega sektorja. Zlasti pomemben je njihov delež tudi v turističnem pogledu, saj odpade od 600 do 700 milijonov deviznih dinarjev 60 odstotkov na gostinske storitve, 40% pa na trgovino, promet in druge usluge.

VELIK RAZMAH IZLETNIŠKEGA TURIZMA

Za turizem je velika pridobitev, da so razen zdravilišč in obmorskih letovišč letos lepo napredovala tudi letovišča v planinskih krajih. V teh krajih se je v letošnjem prvem polletju dvignilo število gostov v primerjavi z letom 1957 za 34%, število prenočitev pa za 57%. V zadnjih letih smo namreč v Sloveniji zgradili mnogo turističnih naprav, kopališč in počitniških domov. Povečalo se je število turističnih prireditev, uvedenih je več turističnih avtobusnih prog, na novo so začele obratovati za izletniški promet pomembne vzpenjače in žičnice na

Pohorje, Krvavec in Vitranc. Vse to je prispevalo k razvoju izletniškega turizma, toda skoro celotno breme preskrbe turistov je bilo na ramah gostinskih delavcev. Zato se njihov delovni čas v glavni sezoni redno podaljšuje in za počitek jim ostane le malo časa. Zato so na zboru še posebej poudarili, da je skrajni čas, da poskrbe za boljše življenjske pogoje teh ljudi. Z izjemo Celja, je bilo doslej za to zelo malo ali nič storjenega.

POTREBA PO IZBOLJŠANJU TEHNIČNE OPREME

Pomanjkljiva tehnična oprema je spričo vedno večjih nalog gostinskih in turističnih delavcev pereč problem, ki zelo otežkoča delo. Ljudski odbori dajejo malo investicijskih sredstev za potrebe gostinstva, z lastnimi sredstvi gostinskih obratov pa komajda krijejo delno modernizacijo opreme. O novogradnji v gostinstvu pa v zadnjih petih letih skoro

(Nadaljevanje na 2. strani)

VREMENSKA NAPOVED

za četrtek, 16. oktobra 1958
Pod vplivom močnih severozahodnih vetrov so Jozefje Alpe slabotne frontalne motnje. Nad Atlantikom pa se še krepi področje visokega zračnega pritiska.
Spremenljivo oblačno vreme, večje razjasnitve.

USLUŽNOSTNA OBRTNA DEJAVNOST IN STANDARD

Plenum Republiškega odbora sindikata komunalnih delavcev ugotovil zaostajanje v razvoju obrti

Ljubljana, 15. oktobra. Ugotovitev na današnji seji republiškega zbora sindikata komunalnih delavcev je bila kratka in jedrnata: izvrševanje perspektivnega plana razvoja obrti ne poteka tako, kot bi bilo treba, temveč je razvoj glede na petletni perspektivni plan v precejšnjem zaostanku.

Analizo stanja v obrtništvu, problematiko in nujne ukrepe je članom plenuma posredoval tajnik Republiške obrtne zbornice. V posameznih okrajih in v vsej republiki je le z izjemo maloštevilnih okrajev stanje tako, da plan proizvodnje v letošnjem prvem polletju, pa tudi skupno z lanskim letom z ozirom na petletni plan ni bil dosežen, da so vključili v obrtno dejavnost premajhno število novozaposlenih, da je proizvodnost prenizka, število obrtnih delavcev pa še slej ko prej daleč izpod dejanskih potreb.

PO OKRAJH IN OBČINAH SI ZELJO VELIKIH INDUSTRIJSKIH PODJETIJ, LJUDJE PA NE VEDO, KDO BO PREVZEL DROBNA VSAKODNEVNA POPRAVILA

Se vedno posegajo obrtna podjetja na področje serijske proizvodnje ter težijo v industrijski sektor, nihče pa občina in okra-

jih pa ne zagotovi hkrati rasti uslužnostnih obrtnih delavcev. Število obrtnih delavcev celo pada. Konec leta 1956 jih je bilo v Sloveniji 2605, konec lanskega leta 2585, v prvem polletju letošnjega leta pa se je to število še zmanjšalo. Tudi pri izpolnjevanju perspektivnega plana glede na kvadrato delovnega prostora so v največjem zaostanku uslužnostna podjetja. Čeprav lahko v zadnjih dveh letih zabeležimo delne uspehe pri razvoju obrti, je bilo vendar napačno, da so občine in okrajni stremeli predvsem razširiti že obstoječe obrate, veliko manj pa so se zavzeli za ustanavljanje novih. Nujna posledica je bila industrializacija večjih obratov in deficitarnost uslužnostne obrti.

ŠIROKOPOTEZNA OBRTNA POLITIKA V KRANJSKEM OKRAJU

Kot dober primer, kaj je moč storiti pri razvoju obrtništvu, navajajo primer okraja Kranj. Letošnji polletni plan so dosegli s 50,7%, narodni dohodek pa celo s 54,5%, s čemer je ovržen izgovor mnogih drugih okrajev, ki trdijo, da zavirajo razvoj previsoki materialni stroški.

Čeprav predstavlja v kranjskem okraju obrtna dejavnost le 10% vseh gospodarskih kapacitet, so za letošnji planirali 170 milijonov sredstev za razvoj obrti ter jih tudi že realizirali okrog sto milijonov.

LJUBLJANA BI LAHKO STORILA VEČ

V ljubljanskem okraju predstavlja obrtništvu 39% vseh kapacitet. Glede na ta odstotek meni Republiška obrtna zbornica, da bi bilo realno, če bi v petih letih vložili za nadaljnji razvoj okrog 4 milijarde, vendar je predvideno veliko manj, niti ne dve polni milijardi.

Za tega kot tudi za druga okraje velja, da bi morali bolj skrbeti za sektor, ki neposredno vpliva na življenjsko raven pre-

bivalstva. Bolj kot malenkostna pocenitev dragega proizvoda kot n. pr. hladilnika, pralnega stroja itd., vpliva na življenjsko raven, če se ljudje ne prestano sprašujejo, kdo in kdaj jim bo popravil čevlje, zašil obleko, uredil instalacijsko napravo itd., podražitev teh uslug pa dnevno znižuje njihov standard. S cenami pa je tako: lani so se obrtna dela podražila za 6%, pri drobnih uslugah celo za 14%. Prav tolikšen je bil skok cen po podatkih Republiške obrtne zbornice tudi že letos in sicer v dosedanjih mesecih do oktobra, ko je bilo rečeno, da se odslej naprej obrtne usluge ne smejo več podražiti.

Ko sindikati načenjajo to važno vprašanje razvoja obrtniške dejavnosti, bi bilo vsekakor želeli, da bi probleme, ki jih navajamo že nekaj let, komunalne skupnosti dejansko že začele reševati z daljšo perspektivo, ki naj v tem sektorju zagotovi soliden razvoj.

M. N.

Skladovnica »aluminijastih hlebčkov«, namenjenih naši predelovalni industriji

V Kidričevem bodo podvojili proizvodnjo

- Po rekonstrukciji se bo letna proizvodnja
- aluminija povečala
- na 90.000 ton, glinice
- pa na 40.000 ton

Kmalu bodo začeli razširjati in modernizirati tovarno za proizvodnjo glinice in aluminija v Kidričevem, in sicer po načrtih francoske tvrdke za kemijsko in industrijo aluminija »Pechiney«. Sporazum o tehničnem sodelovanju s to tvrdko pri preureditvi tovarne v Kidričevem je bil sklenjen pred nekaj meseci. Tovarna v Kidričevem bo po rekonstrukciji povečala proizvodnjo glinice od 45.000 na 90.000 ton, aluminija pa od 20.000 ton na 40.000 ton letno. Večino naprav za razširitev proizvodnje bodo izdelale naše tovarne.

NAPREDEK V PROIZVODNJI

Na Hrvaškem 32 industrijskih podjetij s pomočjo kooperacije s tujimi tvrdkami osvaja proizvodnjo novih izdelkov — Tudi diesel lokomotive bi lahko v celoti sami proizvajali

Zagreb, 15. okt. (Tanjug). — Na Hrvaškem se je doslej 32 industrijskih podjetij vključilo v kooperacijo s tujimi podjetji, ali pa izdelujejo izdelke po njihovih licencah. Na podlagi licenčnih pogojev s tujimi podjetji kupijo naši proizvajalci v začetku določen odstotek sestavnih delov za proizvode, ki jih izdelujejo v kooperaciji, hkrati pa razširijo lastno proizvodnjo, da se naposled dočela osamosvoje. Po oceni republiškega sekretariata za industrijo so uspehi, ki jih dosežejo v osamosvojitvi domače proizvodnje, v glavnem zadovoljivi in v skladu s pogodbenimi obveznostmi.

V proizvodnji telefonskih naprav podjetje »Nikola Tesla« v Zagrebu že leto dni po licenčni pogodbi z neko tvrdko samostojno izdeluje 75% sestavnih delov, prihodnje leto pa jih bo izdelovalo 95%. Uvažalo bo samo še kakih 5% delov telefonskih naprav, katerih domača proizvodnja še ne bi bila racionalna. Podjetje »Jugoturbina« izdeluje 70 do 90% sestavnih delov za ladijske diesel-motorje, ki jih izdeluje po švicarski licenci, za leto 1960 pa je predviden samo še uvoz 10% za vse vrste motorjev. Isto podjetje že izdeluje 85% sestavnih delov za parne turbine, ki jih izdeluje v kooperaciji z nekimi zahodnonemškimi podjetji, čez dve leti pa bo uvažalo samo še 5% sestavnih delov.

Harrie Mitchell obiskal našo Zvezo borcev

Beograd, 15. okt. (Tanjug). — V Beograd je prisel danes na obisk k Zvezi borcev Jugoslavije član Generalnega sveta Svetovne federacije bivših borcev in prejšnji predsednik Zveze bivših borcev Avstralije Harrie Mitchell. V naši deželi se bo mudil 10 dni in v tem času bo obiskal organizacije borcev v Srbiji, Hrvatski ter Bosni in Hercegovini.

Tovarna motorjev v Zagrebu je začela lani izdelovati motocikle skupaj z neko avstrijsko tovarno, pri čemer uvažava kakih 60% sestavnih delov. Prihodnje leto bo sama izdelovala že 99% sestavnih delov za motocikle.

Podjetje »Vlado Bagat«, ki izdeluje šivalne stroje v kooperaciji z neko italijansko tvrdko, je lani montiralo nad 80% uvoženih delov, leta 1961 pa bo uporabljalo za te proizvode izključno domače sestavne dele. Tudi skupnost za proizvodnjo aparatov »EKA« ima v programu, da se bo v dveh letih povsem osamosvojevil v proizvodnji štedilnikov, hladilnikov, sesalcev prahu in drugih aparatov, ki jih je začela izdelovati v sodelovanju s tujimi podjetji.

V tovarni »Djuro Djaković« izdelujejo diesel-lokomotive v kooperaciji z avstrijskim podjetjem in ob uporabi polovice uvoženih sestavnih delov. V tovarni po poudarjajo, da bi lahko te lokomotive že zdaj v celoti izdelovali doma, če bi lahko domače podjetje prevzelo izdelavo diesel-motorjev in menjalcev.

Delegacija grških samitejcev na obisku v Beogradu

Beograd, 15. okt. (Tanjug). — Državni sekretar za narodno obrambo general armije Ivan Čošnjak je danes dopoldne sprejel grško vojaško sanitetno delegacijo, ki je včeraj prispela v našo deželo na obisk. Sprejel jo je tudi načelnik generalnega štaba JLA generalpolkovnik Ljubo Vučković.

Pri nas se bo delegacija mudila deset dni in bo v tem času razen Vojnomoedicinske akademije obiskala tudi več drugih vojskih in civilnih sanitetnih ustanov.

Gostinsko turistični zbor

Boljše perspektive za strokovno usposabljanje kadrov v gostinstvu — Kaj otežava delavsko samoupravljanje v gostinskih in turističnih podjetjih

(Nadaljevanje s 1. strani)

Nemoremo govoriti, v gostinskih obratih Slovenije je zaposlenih izredno veliko — okrog 75% — žensk in tudi zaradi tega prihaja do novih problemov. Končno ima tudi zmogljivost v gostinstvu zaposlenih delavcev svoje meje.

V gostinstvu bo treba posvečati še več skrbi naraščajo, saj močno primanjkuje kvalificiranih in visokokvalificiranih kadrov. Sedaj je upanje, da se bo položaj precej izboljšal, ker so letos na novo odprli gostinsko šolo v Mariboru in tudi število vajencev se počasi dviga. Na splošno ugotavljajo, da je premalo zanimanja za strokovno izpopolnjevanje, čemur je vzrok tudi neskladnost v tarifni politiki. Sedaj pripravljajo nove osnove za tarifne pravilnike, ki zagotavljajo pravilnejšo razvrstitev in nagrajevanje strokovnega kadra.

V Sloveniji je 29 gostinskih in eno turistično podjetje z več kot 30 delavci, ki volijo delavski svet in upravni odbor. Samo upravni odbor voli 169 gostinskih in eno turistično podjetje, 1180

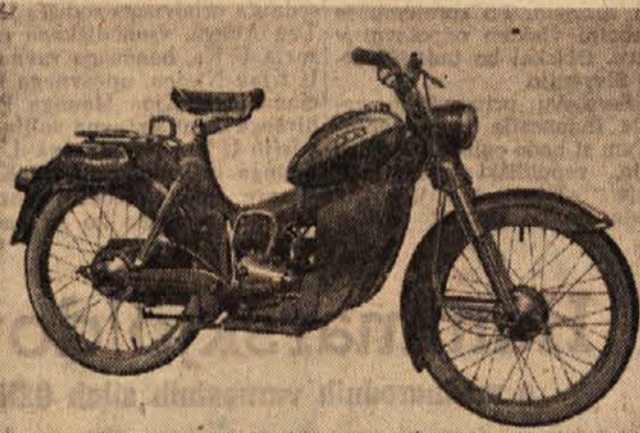
obratov družbenega sektorja ima le 6 ali manj delavcev. To stanje otežava delavsko samoupravljanje, ki ga dosledno izvajajo le v maloštevilnih kolektivih in zato ne opravljajo vseh nalog tako, kot je treba. Kolektivi so preveč zainteresirani za trenutne koristi in zaradi nepravilnega pojmovanja vloge delavca-upravljavca člani kolektivov čisto očitno, da v podjetju popolnoma samovoljno gospodarijo direktor ali računovodja, Samovoljo, tudi tam, kjer je, bi hitro odpravili, če bodo delavski sveti razpravljali o vsem, to je o sprejemanju novih delavcev, tehničnem napredku, vzgoji kadrov, skrbi za delavce, odnosu do ljudske imovine itd. Skratka, če se bodo kolektivi kot celota zavzemali za izvajanje vseh nalog na področju upravljanja naših gospodarskih organizacij.

Oktohrske nagrade Beograda

za največje dosežke na področju umetnosti in znanosti

Beograd, 15. okt. (Tanjug). — Svet za kulturo OLO Beograda je na današnji seji sklenil podeliti »Oktohrske nagrade Beograda za največje dosežke na področju umetnosti in znanosti« naslednjim znanstvenim in kulturnim delavcem:

Književniku Stevanu Raičkoviću za zbirko pesmi »Pozno poletje« 300.000 din, književniku Oskarju Daviču za roman »Delovni naslov brez konca« 300.000 din, dirigentu beograjske Opere dr. Oskarju Danonu za uspešno izvajanje vrste glasbenih in odrajskih del 300.000 din, slikarju Milu Milunoviću za uspešna dela, prikazana na samostojni razstavi letos v juliju 300.000 din, Bošku Karanoviću, Mladenu Srbiniću in Stojanu Čeliću za skupno razstavo grafičnih del in prispevek k razvoju naše sodobne grafike 600.000 din, profesorju univerze v Beogradu dr. Siniši Stankoviću za znanstveno delo »Ohridsko jezero« in njegov živi svet» 300.000 din, profesorju univerze v Beogradu dr. Kostu Petkoviću za znanstveno delo »Arhitektonska gradnja dinaridov Jugoslavije« 300.000 din, zdravnici Higienikega inštituta Srbije dr. Veri Spasojević za proizvodnjo cepiva proti oslovskemu kašlju 300.000 din, znanstvenemu sodelavcu inštituta »Boris Kidrič« v Vinči dr. Slobodanu Ribnikarju za delo za obogatitev bora z redkimi izotopi mase 10 300.000 din, skupini strokovnjakov inštituta za raziskave električnih pojavov »Nikola Tesla« inž. Branku Cenu, inž. Miodragu Miljkoviću, inž. Petru Vrbovcu in inž. Miodragu Dukliću za zgraditve laboratorija za piezoelektrične kristale in osvojitve tehnološkega procesa izdelave in proučevanja kristalnih enot 600.000 din.

Tudi koprski »Tomos«, ki bo v kratkem 100-odstotno osvojil proizvodnjo motorjev, je začel delo v kooperaciji s tujo tvrdko. Na sliki njegov »Collibri VS 50 L«.

Širom po domovini

ZAŠČITA AVTOMOBILSKE CESTE PRED HUDOURNIKI IN EROZIJO

Področje med Ražnjem in Ristovcem, kjer bodo prihodnje leto gradili avtomobilsko cesto »Bratstva in enotnosti«, je v dolžini 180 km močno ogroženo od hudournikov in erozije. Zato bodo takoj spomlad začeli »krotiti« 20 najhujših hudournikov, v naslednjih štirih letih pa bodo za ta dela investirali okoli 4 milijarde dinarjev.

NAVAL POLJSKIH MIŠI V BARANJI

Baranjska polja so letos dobesedno preplavljena s poljskimi mišmi. Največ jih je na koruznih poljih in deteljisti. Te dni bodo začeli po vasi Baranji s setvijo pšenice, torej tudi visokodonosnih italijanskih sort. Nevarnost je, da se bodo miši, ko bodo iskale hrano, preselile na te njive in resno ogrozile dragocene posevke. Za zdaj se kmetje in tudi kmetijska posestva premalo brigajo za odpravo nadloge, kljub temu, da je kmetijska postaja v Belem Manastiru opozorila občinske ljudske odbore na nujnost uničevanja teh škodljivcev. Če se bodo miši še bolj razmnožile, bo pozneje zatiranje še težje in dražje.

MILIJARDA TON PREMGOVIH REZERV

Pri raziskovalnih delih v Duvanjskem in Livanjskem bazenu

so doslej prišli do odličnih rezultatov. Na Livanjskem polju so v Celebiču odkrili 330 milijonov ton lignita, v Prologu pa okrog 400 milijonov ton rjavega premoga. V obeh krajih ima premog okrog 3000 kalorij. Računajo pa, da je na Duvanjskem polju 50 milijonov ton rjavega premoga, ki ima 4000 kalorij, in prav toliko lignita. Po mnenju geologov je v livanjskem okraju okrog milijardo ton premogovih rezerv.

PREVEČ IN PREMALO FIŽOLA

Čeprav letos na Hrvaškem ne primanjkuje kmetijskih pridelkov, so kljub temu posamezni okrajni slabo preskrbljeni. Tako so n. pr. v Varaždinu in Cakovcu »zasuti« s fižolom. Samo v Cakovcu imajo nad 50 vagonov tržnih presežkov fižola, iz dalmatinskih okrajev pa stikajo za njim po Slavoniji. Tu je letos fižol slabše obrodil in je zato tudi dražji.

NOVI SILOSI IN SKLADIŠČA ZA 27.000 VAGONOV ŽITA

V štirih, petih letih bodo na Hrvaškem zgradili silose in skladiščni prostor za 27.000 vagonov žita. Za te ogromne gradnje bodo potrebovali 8 milijard dinarjev. Z gradbeni deli so že začeli v Novski, Djakovu in Splitu. Največje silose, ki bodo sprejeli po tisoč vagonov žita, bodo postavili v Križevcih, Vukovaru in Vinokovcih.

286 MILIJONOV ZA STANOVANJA V BRČKEM

Letos in prihodnje leto bodo v Brčkem, kjer je veliko pomanjkanje stanovanj, zgradili 5 trisobnih, 143 dvosobnih in 303 enosobnih stanovanj ter 23 garsonjev. Nova stanovanja bodo stala 286 milijonov din.

STEKLE OVCE

Po nekaterih vaseh občine Glamč so opazili na ovcah doslej nepoznano bolezen. Ko pa je bolezen

raziskovalni Veterinarski inštitut v Banji Lukci, je ugotovil, da gre za steklino. Takoj so začeli s cepljenjem zdravih ovac.

Preveč pisalnih miz

Ko smo pred leti začeli uvajati komunalni sistem, smo hkrati zmanjševali število upravno teritorialnih enot. Leta 1954 je bilo v vsej državi 383 okrajev, zdaj jih je le 92. V Sloveniji je bilo 22 okrajnih ljudskih odborov, zdaj jih je ostalo samo osem.

Podoben proces je zajel tudi ljudske odbore. Leta 1954 je bilo v Sloveniji 354 občin, zdaj pa jih je le še 111.

Vzporedno z zmanjševanjem števila okrajnih in občinskih ljudskih odborov je bilo pričakovati, da ne bo naraščalo število uslužbencev v občinskih in okrajnih upravah. Zgodilo pa se je drugače. Število občinskih in okrajnih uslužbencev iz leta v leto narašča, tako da jih je bilo lani v vsej državi nad 4000 več kot leta 1956. Leta 1954 je bilo na okrajih v Sloveniji zaposleno 2694, na občinskih ljudskih odborih pa 2743 uslužbencev. Leta 1955 so imeli okrajji za 14 odstotkov in občine za 4 odstotke več uslužbencev kot leto pred tem. Leta 1956 je bilo na okrajih za 17 odstotkov, na občinskih ljudskih odborih pa za 43 odstotkov, leta 1957 pa je bilo na okrajih za 20 odstotkov in na občinskih ljudskih odborih za 48 odstotkov več uslužbencev. V 111 občinskih ljudskih odborih Slovenije je letos več kot še enkrat toliko uslužbencev, kot jih je bilo leta 1954 v 354 občinah vse Slovenije.

Okrajji, in zlasti občine, imajo čedalje večje pristojnosti. Te pristojnosti so tudi take narave, da terjajo boljše metode in kvalitetnejše delo. Za to svoje poslovanje bi okrajni in občinski ljudski odbori potrebovali več strokovnega kadra. Od leta 1954 do 1957 so okrajji v Sloveniji na novo zaposlili 537 ljudi, med njimi 28 z visoko, 39 s srednjo in ostale z nižjo izobrazbo. Na občinah so v istem razdobju sprejeli 1324 novih uslužbencev, med njimi 146 z visokošolsko, 437 s srednješolsko in 701 z nižješolsko izobrazbo. Iz teh podatkov, še bolj pa iz podatkov o izobrazbi in strokovni usposobljenosti vseh uslužbencev okrajnih in občinskih uprav, je videti, da te uprave nimajo dovolj strokovno usposobljenih ljudi in da skušajo z večjim številom uslužbencev urediti pomanjkanje strokovnjakov. Seveda pa niso to edini vzroki za nesorazmerno naraščanje števila upravnih uslužbencev. Tega so gotovo krivi med drugim tudi: organizacija upravnega poslovanja, toga sistemizacija delovnih mest, zastarele metode, prav tako pa tudi proračunski sistem ljudskih odborov ne vspodbuja, da bi z manj uslužbenci opravili svoje delo.

Občinske in okrajne uprave je nujno treba usposobiti za nalahke naloge. Toda občinskih in okrajnih uprav ne bodo usposobili z večanjem števila uslužbencev, pač pa s tem, da bodo zaposlili manj, a strokovno bolj usposobljene ljudi, do bodo modernizirali poslovanje, hkrati pa organizirali delo ne po sistemizaciji, ampak po dejanskih potrebah.

Ce je zviševanje delovne storilnosti poudarjena naših poglavitnih nalog, potem tudi v upravni službi ne bi smeli iti mimo nje.

G. G.

Prekinjeni stiki

med Tunizijo in Združeno arabsko republiko

Tunis, 15. okt. (Reuter). — Zunanji minister Mokadem je sinoči na sestanku z novinarji izjavil, da vlada proučuje vprašanje prekinitve diplomatskih odnosov z ZAR. Dejal je, da Tunizija v okviru Arabske lige ne more sodelovati z deželo, ki z odkritim sovraštvom nastopa proti Tuniziji. Tunizija se je pridružila Arabski ligi zato, ker je bila prepričana, da se bo po revoluciji v Iraku položaj v organizaciji spremenil. Tunizija bo za sedaj postala članica lige, vendar na sedanjem zasedanju ne bo sodelovala. Tunizija je v Ligi sprožila vprašanje vmešavanja članic v zadeve drugih članic in Liga mora zdaj urediti ta problem. Če ga ne bo, se bo tuniška vlada dokončno odločila, ali dežela ostane v Arabski ligi.

Ministrstvo za informacije je noč dejansko objavilo, da je vlada sklenila prekiniti diplomatske stike z ZAR. Veleposlanik ZAR Falemi je bil davi pri tuniziskem zunanjem ministru, ki ga je obvestil o tem ukrepu.

Kairo, 15. okt. (Reuter). Svet Arabske lige je danes povabil tuniškega delegata, naj se vrne na zasedanje sveta s pogojem, da ne

bo znova načeljal vprašanje, zaradi katerih je delegat ZAR minulo soboto zapustil sejo. Za poziv so glasovali vsi delegati, razen predstavnikov ZAR in Jemena, ki sta se glasovanja vzdžala.

Tunizijski zunanji minister Sadek Mokadem

DANES FRANCOSKA STAVKA V ALZIRIJI

Francoski kolonisti se uprajo De Gaullovi »politiki pomirjenja«

Pariz, 15. okt. (AFP). »Odbor javne rešitve« za Alžirijo in Sahara je danes pozval prebivalstvo v Alžiriji, naj jutri začne splošno stavko v protest proti odredbi De Gaulla, da se morajo vsi oficirji umakniti iz tega odbora. V pozivu je poudarjeno, da bi morala stavka »izpričati odpor proti nameram političnih strank, ki bi rade likvidirale Alžirijo, ter zahtevo, da se oficirji vrnejo v odbore rešitve«, in protest proti odvzemu civilne oblasti vojaškim poveljnikom.

Naredba generala De Gaulla, da morajo oficirji takoj zapustiti politične organizacije, pa še ni vzbudila nobenega omembe vrednega reagiranja ne med evropskim ne med muslimanskim prebivalstvom. Vsi oficirji so se ji uklonili. Nekateri izmed njih so storili to z grenkim občutkom, precej pa je tudi takšnih, ki so naredbo sprejeli z zadovoljstvom.

Francoska vlada je imela davi izredno sejo, na kateri je obravnavala nove momente v alžirskem vprašanju in možnosti, da bi prenehale sovražnosti v Severni

Afriki, ki trajajo že cela štiri leta. Seje, o kateri še niso objavili nobenega poročila, se je udeležil tudi vrhovni poveljnik francoskih sil v Alžiriji general Salan.

V pariških vladnih krogih danes z večjim optimizmom presoja nove momente v alžirskem položaju in izražajo prepričanje, da se »obetajo važni dogodki«, ki bi lahko omogočili prenehanje sovražnosti v Alžiriji. Obe izjavi predsednika alžirske vlade Ferhanta Abasa o pogajanjih (celo brez predhodnega pripoznanja alžirske neodvisnosti), njegova kritika diverzantskih akcij v Franciji, ostro stališče predsednika francoske vlade nasproti kolonističnim »odborom javne rešitve«, vse to so po mnenju tukajšnjih političnih krogov »konkretni znaki«, da se bo alžirsko vprašanje premaknilo z mrtve točke.

Vsi današnji pariški časniki komentirajo odmev, ki ga je imel v francoskih krogih v Alžiriji De Gaullov ukaz, naj vojaške oblasti »pripravijo lojalne volitve« in odpokličejo oficirje iz »odborov rešitve«. »Pogajanja so zdaj edini način za hitrejši izhod iz vojne«, pravi napredna »Liberation«. Degolovski »Combat« meni, da je »čvrstost vlade nasproti alžirski desnici izpričala De Gaullovo širino«.

Dva predstavnika »vsealžirskega odbora javne rešitve« sta prispela davi v Pariz, da bi protestirala pri De Gaullovi proti njegovemu uodloku, ki pomeni baje »nevarnost za bodočnost francoske Alžirije«. Predsednik vlade ju še ni sprejel.

Preobrat v stališču vlade nasproti alžirskim odborom je pospešil tudi akcijo za združevanje desničarskih skupin glede na bližnje volitve. Voditelji neodvisnih, ljudskih republikancev, radikalnih desidentov in desnih degolistov, senator Duchet, bivši predsednik vlade Bidault, Soustelle in drugi so danes sklenili »akcijski sporazum«, po katerem bodo postavili v Franciji skupne kandidate, v Alžiriji pa sestavili skupno listo. V politič-

nih krogih poudarjajo, da ta zveza kaže, da vsi »novi momenti« sami po sebi ne morejo pripeljati do ureditve alžirskega vprašanja in da je, kakor je večeraj izjavil bivši predsednik vlade Mendès France, »vse odvisno od načina, kako bodo uveljavili razglašena načela in sklepe«.

Glede konkretne »nove smeri« v vladnih krogih rezervirani, o možnosti, da bi se začela neposredna pogajanja z alžirsko Osvobodilno fronto, pa trdijo, da je, »če že ne izključeno, pa gotovo še prezgodaj načeto«. Na desnici v vladi vztrajajo na svojem tolmačenju izjav Ferhanta Abasa, kot »dokazu slabosti in popuščanja upora« in da bi se z uporniki torej ne bilo treba pogajati. Poročilo generala Salana na današnji seji vlade dobiva spričo tega poseben pomen za bodoče stališče in sklepe francoske vlade.

Italijanski sindikalni delavci v Ljubljani

Ljubljana, 15. okt. Danes dopoldne sta se v Klubu ljudskih poslancev predsednik Republiškega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije za Slovenijo tov. Stane Kavčič in podpredsednica SZDL Slovenije tov. Vida Tomšič razgovarjala z delegacijo italijanske sindikalne organizacije UIL, ki se že deset dni mudi v Jugoslaviji. Delegacija, ki jo vodi dr. Adriago Piracini, član Izvršnega odbora te organizacije, proučuje vprašanja delavskega upravljanja pri nas.

Obisk iz Indije

Beograd, 15. okt. (Tanjug). Danes dopoldne je prispel v Beograd član izvršnega sveta indijske Narodne socialistične stranke Ašok Mehta, ki se bo mudi pri nas pet dni in bo gost Zveznega odbora SZDL. Na letališču je gosta sprejel in pozdravil član Zveznega odbora SZDLJ dr. Aleš Bebler.

Ašok Mehta se bo pri nas seznanil s sistemom našega delavskega in družbenega upravljanja, z nekaterimi problemi kmetijstva in združevanja ter z našim gospodarskim sistemom nasploh. Potoval bo tudi v Zagreb in Ljubljano.

Priprave na kongres

Poljske združene delavske partije

Varšava, 15. okt. (Tanjug). — Danes popoldne se je v Varšavi začelo XII. redno plenarno zasedanje CK PZDP. Na dnevnem redu plenarnega zasedanja sta referat prvga sekretarja poljske partije Wladislawa Gomulke »Naloge partijskih organizacij v predkongresnem obdobju« in razprava o tem referatu. Razen tega bo plenum proučil tudi smernice za razvoj narodnega gospodarstva, o čemer bo obširneje poročal član politbiroja CK PZDP in predsednik vladne komisije za gospodarsko planiranje Stefan Jendrichowski. Plenum bo obravnaval tudi osnutke tez o partijski politiki na vasi. Uvodoma bo o tem govoril član politbiroja CK PZDP in minister za kmetijstvo Edvard Ochab. Končno bo plenum proučil nekatere spremembe v statutu PZDP.

Današnji referat Wladislawa Gomulke je trajal tri ure. Za jutri je v načrtu razprava o referatu in omenjenih osnutkih. Kakor menijo, bo plenum po vsej priliki zaključil svoje delo jutri zvečer.

Togliattijev protest

Rim, 15. okt. (Tanjug). — KPI je protestirala pri predsedniku republike Gronchiju zaradi prepovedi zborovanj, ki jih je v zadnjih mesecih organizirala KP. Generalni sekretar KPI Palmiro Togliatti in senator Umberto Terracini sta predsedniku Gronchiju izročila dokumentacijo o približno 300 takšnih primerih, ki so se pripetili od junija do oktobra letos. Dokumentacija navaja, da so prefekti in policijski komisarji mnogih italijanskih pokrajin prepovedali zborovanja, vsiljevali nedopustne omejitve, vnaprej cenzurirali govore ter plenili lepake in letake, »s čimer« so odkrito kršili dve osnovni svobodni, svobodno prirejanje zborovanj in izpovedovanje misli.

Togliatti in Terracini sta s tem hotela Gronchija osebno opozoriti na »protizakonitost« teh ukrepov, ker so vsi koraki KPI v parlamentu ostali brezuspešni.

Omenjena zborovanja KPI so prepovedani v času kampanje proti intervenciji ZDA v Libanonu in Velike Britanije v Jordaniji ter proti ustanavljanju raketnih oporišč v Italiji.

POBUDA MINISTRA PATILA

Kako okrepi vlogo indijske kongresne stranke

New Delhi, 15. okt. (Tanjug). V zvezi z izjavo indijskega ministra za promet in prometne veze Patila, da vpliv kongresne stranke čedalje bolj pojema, objavlja današnji »Hindustan Standard« uvodnik, v katerem je rečeno, da to ne velja samo za kongresno,

marveč tudi za vse ostale politične stranke v Indiji. Stranke, pravi ta neodvisni časnik, so bile ustanovljene z namenom, da bi postale splošno gibanje ljudstva. Njihovo delovanje pa je zdaj omejeno na lov za volivci.

Predstavnik kongresne stranke in član vlade Patil je govoril na nekem zborovanju v Bombayu in izjavil, da bi morala polovica ministrov centralne vlade odstopti in se posvetiti delu za okrepitev kongresne stranke. To bi po njegovem mnenju pripomoglo, da bi se obnovil njen vpliv na družbeno življenje. Če bi se odločili za to, je pripomnil Patil, bi bil on prvi, ki bi takoj odstoptil. Za narodo je važnejše, da se okrepi in oživi kongresna stranka, kakor pa nekaj ministrskih stolčkov, in sicer tembolj, ker je vpliv stranke znatno padel, odkar je postala Indija neodvisna.

Ker sodi minister Patil med najodličnejše voditelje stranke, »Hindustan Standard« meni, da je to tudi splošno mnenje v njej. Časnik pa pripominja, da to ne bo zadostovalo za oživetje stranke. Splošno je namreč znano, piše časnik, da sedanji voditelj stranke, nikoli niso sprejeli Gandhijeve socialne filozofije o vlogi malega človeka razen kot sredstva, da si med volilno kampanjo pridobijo podporo med ljudstvom. Dežela, kakor je naša, pravi časnik na koncu, bi morala usmerjati svojo politično rast prav na malega človeka in na njegovo uveljavljanje v vsakdanjem političnem življenju.

AMERIŠKO OROŽJE ZA JORDANIJO

Aman, 15. okt. (AFP). Sem je prispela ameriška vojaška delegacija, ki bo proučila organizacijo jordanske vojske in njene potrebe po orožju in opreml. V zadnjem letu je dobila Jordanija od ZDA 19 milijonov dolarjev vojaške pomoči. ZDA so dobavile Jordaniji tudi več tankov upa »Patona«.

SEGREGACIJA V JUŽNOAFRIŠKI UNIJI

Rasna enakost

je načelo, ki sega preko okvira suverenosti posameznih držav

New York, 15. okt. (Tanjug). V posebnem političnem odboru OZN je več dni razpravljalo o rasni diskriminaciji nasproti črnemu domačemu prebivalstvu v Južnoafriški uniji. Razpravo je zatevalo 11 delegacij, ker južnoafriška vlada ni izpričala pri-

pravljenosti, da bi odgovorila na lanska priporočila OZN, naj spremeni svojo politiko v skladu z ustanovno listino OZN, marveč je, nasprotno, zaostri, diskriminacijo. Njena delegacija zdaj spet bojkotira sedanjo debato v odboru. V današnjo razpravo je posegel tudi jugoslovanski delegat Budimir Lončar, ki je med drugim dejal: Ko letos proslavljamo desetletnico univerzalne deklaracije o človeških pravicah, ne smemo pozabiti na dejstvo, ki se tiče nas vseh, da namreč ena članica OZN trmoglavo nasprotuje izpolnjevanju deklaracije in da na svojem ozemlju vztrajno uveljavlja rasno diskriminacijo. Z obžalovanjem moramo tudi ugotoviti, da naši dosedanja napor in resolucije, ki smo jih sprejeli, da bi sporazumno dosegli, da bi politika »diskriminacije prenehala, še niso rodili sadov. Na kritiko večine članic OZN vlada Južnoafriške unije ni našla drugega odgovora, razen da znova zapusti organe OZN, ko razpravljajo o tem vprašanju. Po našem mnenju je takšno stališče skrajno negativno in v njem se zrcali praksa, ki ustvarja s svojim ponavljan-

njem nevarne precedense v OZN. S tem je ogroženo sodelovanje med člani, ki je nujen pogoj za sporazumno urejanje spornih vprašanj. V tej zvezi bi rad poudaril dve stvari, ki se zdita jugoslovanski delegaciji zelo važni.

Politika rasne diskriminacije ni vprašanje, ki sodi v okvir notranje pristojnosti Južnoafriške unije, in ta dežela se tudi ne more s poudarjanjem klavzule o notranji pristojnosti otresti pristojnosti OZN kot svetovne organizacije, ker temeljne pravice človeka, med katere sodi tudi rasna enakost, niso več izključna notranja vprašanja posameznih držav. To vprašanje daleč presega okvire pristojnosti Južnoafriške unije in dobiva iz dneva v dan čedalje večji in širši mednarodni pomen. Zadostuje samo spremljati razvoj tega vprašanja v okviru naše organizacije in spoznati visoko stopnjo soglasja, doseženega med nami, pa se prepričamo o tem. Zato spričo odgovornosti, ki nam jo nalagajo določbe ustanovne listine, menim, da OZN ne more ostati ravnodušna spričo položaja milijonov ljudi, prizadetih s politiko rasnega razlikovanja v Južnoafriški uniji. Po mnenju jugoslovanske delegacije je nujno potrebno nadaljevati napore, da bi našli pozitivno ureditev tega vprašanja, ker bi utegnili njegovo zavlačevanje imeti hude posledice.

Jugoslovanska delegacija upa, da bo južnoafriška vlada spremeniila svojo dosedanja politiko nesodelovanja v tem vprašanju in da se bo pridružila našim naporom, da bi v skladu z načeli in določbami ustanovne listine ter univerzalne deklaracije o pravicah človeka prišli do opustitve rasnega razlikovanja, kar je po našem prepričanju tudi v interesu Južnoafriške unije.

Amoj, kitajsko pristanišče, pred katerim leži Kemojsko otočje

Osmi sestanek v Varšavi

Varšava, 15. okt. (Reuter). Veleposlanika LR Kitajske in ZDA Vang Ping Nan in Jacob Beam sta se danes osmič sestala in nadaljevala pogajanja o sporu zaradi Tajvana.

Današnji sestanek obeh veleposlanikov je trajal dobri dve uri. Njun naslednji, deveti sestanek bo 23. oktobra.

Kar pod šotori

Kampanja za globoko oranje na Kitajskem, ki je zajela nad 50 milijonov kmetov in 5 milijonov hektarov orne zemlje

Peking, 15. okt. (Tanjug). Noč in dan traja »bitka za železo in jeklo, ter množično gibanje za globoko oranje za ozimino«, oranje v globino od 30 do 90 cm, v mnogih poskusnih primerih pa celo do 3 metre globoko. To sta dva glavna dogodka in dve glavni nalogi, za kateri zdaj »mobilizirajo« množice kitajskih kmetov in drugih ljudi. Kakor so poročali že prej, so v splošnem »boju za železo in jeklo« »mobilizirali« 50 milijonov ljudi. Po zadnjih poročilih ministrstva za kmetijstvo pa sodeluje v gibanju za globoko oranje že nad 50 milijonov kmetov. Pekinški tisk in izjave politikov opozarjajo na »revolucionarni pomen« globokega oranja in na druge ukrepe domače agrotehnike za še »večji skok naprej« v kmetijstvu.

Član sekretariata CK KP Kitajske Tan Cen Lim je v zvezi s tem v svoji nedavni izjavi poudaril, da »brez naglega in skokovitega razvoja kmetijstva ni izgradnje komunistične družbe, da pa brez oranja v globino 30 do 90 cm tudi ni skokovitega razvoja v kmetijstvu«. Tan Cen Lim je močnejši, da so dane na Kitajskem zemlje (petnajstinka ha) 15 do 25 ton žita. Pekinški tisk poudarja, da so letošnji uspehi v kmetijstvu ter razne desničarske in konservativne ideje o tem, da je kmetijstvo zaostali del narodnega gospodarstva in da se razvija počasi.

Tisk veže vse te uspehe, ocene in ugotovitve na tekočo kampanjo za »množično globoko oranje« in skupaj s pravkar zaključeno »televizijsko« nacionalno konferenco ministrstva za kmetijstvo poziva vse kmete, naj še povečajo napore in mobilizirajo vse razpoložljive sile, da bi izpolnili nalogo »globokega oranja« na dobrih 5 milijonih hektarov orne zemlje, ki

jo bodo zasejali v ozimino. Iz pisanja kitajskega tiska je moč povzeti, da je treba besedo mobilizacija tu razumeti v njenem polnem pomenu, kajti v tej akciji kakor tudi v kampanji za jeklo, cele delovne skupine vključenih udeležencev »delajo, se hranijo in spe« kar na njih.

PO REVOLUCIONARNIH DOGODKIH V PAKISTANU

UPANJE JE OSTALO

»Revolucija je bila nagla, tih in zelo učinkovita.« To so besede vrhovnega poveljnika pakistanske vojske Ajub kana po nedavni razglasitvi izrednega stanja v Pakistanu, ko so razpustili parlament, vrgli vlado in prepovedali vse politične stranke v deželi.

Ne da bi se spuščali v presojo te izjave, je očitno, da pomenijo nedavni dogodki v Pakistanu odpravo nesposobnega parlamentarnega sistema. Predsednik republike Iskander Mirza in general Ajub kan, ki zdaj načeljuje novemu režimu, sta izjavila, da naj bi politika, ki jo bo uveljavljala vojska, pomenila novo fazo v političnem življenju 80 milijonov pakistanskega naroda, ki je mnogo pričakoval od svoje »obljubljene dežele« in ki je bil, kakor v minulosti pod tujimi gospodarji, pod novimi domačimi upravljavci tolikokrat razočaran.

Ze ko je časna skupščina Pakistana v začetku leta 1956 po osemletnih parlamentarnih razprtijah dala deželi ustavo, so le redki pakistanski politiki in tuji opazovalci menili, da pomeni ta dogodek začetek učinkovitejšega odstranjevanja notranjih težav. Takrat pa so storili vsaj formalno dejanje, ki je obetalo, da bodo z demokratičnimi parlamentarnimi oblikami uredili več perečih problemov, ki so težili mlado republiko od njene osamosvojitve. Neenakopravnost vzhodnega dela dežele, kjer živi večina prebivalcev Pakistana, nasproti zahodnemu delu, problem milijona beguncev muslimanov iz Indije, agrarna reforma, ki naj bi odpravila

ogromna fevdalna posestva in osvobodila revnega pakistanskega kmeta, zboljšanje zelo nizkega življenjskega standarda, to so bila najvažnejša vprašanja, katerih ureditev je ljudstvo željno pričakovalo.

BEGUNCI POD ŠOTORI

Zdaj, po dveh letih in pol, odkar je na krmilu nova vlada, od ustanovitve novih strank, ki so obetale spremembe na bolje, pa je Pakistan spet brez parlamenta, brez strank, tam, kjer je bil, pred istimi problemi, ki ga teže že od osamosvojitve. Nekeč edina in vsemogočna stranka Muslimanska liga, ki je vodila indijske muslimane v boju za samostojno muslimansko državo na indijskem podkontinentu, je že zdavnaj izgubila večino svojega vpliva. Nove stranke — republikanska in narodna — ter druge manj pomembne, so zbrale svoje prišaste v glavnem tako, da so opozarjale na nesposobnost Muslimanske lige, da bi storila karkoli za zboljšanje življenjskih razmer v deželi. Ko pa so same prišle na krmilo in delile oblast v raznih koalicijskih, da se pokazalo, da ne morejo storiti ničesar, da bi se razmere v deželi zboljšale.

Osnutek agrarne reforme je že večkrat prišel na papir, pa je na njem tudi ostal. Vprašanje normalnih življenjskih pogojev beguncev so obravnavale vse stranke v raznih razglasih in resolucijah. Razlike so bile samo v tem, da so nekatere stranke govorile o daljših, druge pa o krajših rokih, v katerih bo to vprašanje urejeno. Rok si minili, stotisoči beguncev pa še

zmerom žive pod šotori in v hišicah iz ilovice. Begunci morajo še zmerom molodovati po raznih dobrotelnih ustanovah za prgišče riža.

VOLITEV SE NI BILO

V Pakistanu se ni bilo splošnih volitev. Morda to pomeni, da si nobena stranka na krmilu ni upala stopiti z obračunom o svojem delu pred volitve. Pakistansko ljudstvo torej v 11 letih še ni imelo priložnosti, da bi karkoli povedalo svojim upravljavcem. Srditi strankarski boji pa so pokazali, da je šlo strankam predvsem za to, da se po vsej sili obdržne na krmilu.

Gledano s te strani je nedavni razpust parlamenta morda prišel o pravem času. Vsekakor nobena stranka doslej ni znala oziroma ni bila sposobna, da bi uredila razmere v deželi. Parlamentarizem, katerega edina vsebina je bil boj za oblast strank in posameznikov, je moral roditi tako porazne sadove.

NADE PENDŽABSKIH KMETOV

Predsednik Mirza je že pred nekaj leti izjavil, da je pristaš »kontrolirane demokracije«. Zdaj je bil primoran svojo izjavo umakniti in popraviti. Baje pa vztraja na tem, da demokracija britanskega tipa ne ustreza »muslimanskemu temperamentu«. Morda res že takrat ni bilo težko predvideti, da bo takšen sistem prej ali slej povzročil zmešnjave v deželi. General Ajub kan je rekel, da bo vojska zdaj pripomogla, da se bo demokracija obnovila, in sicer demokracija, ki bo učinkovitejša.

Pendžabskemu kmetu, ribiču iz Bengala, begunec pod šotorom je ostalo upanje — kakor že tolikokrat v minulosti.

S. Salic

OB »TEDNU MUZEJEV« V KOPRU

Razstava sodobne likovne umetnosti Slovenskega Primorja

Prikaz restavriranih ikon — Skrbno varstvo zgodovinskih spomenikov in kulturne dediščine

Koper, 15. oktobra. — Okrajni muzej v Kopru je svoji živi dejavnosti, s katero se čedalje tesneje povezuje z najširšo javnostjo, dal v »Tednu muzejev« še posebnega poudarka. Za javnost je pripravil več razstav, ki dajejo vpogled v razvoj likovne umetnosti od preproste srednjeveške ikone do najsoodobnejše likovne ustvaritve, kakor je bil dejal ob otvoritvi direktor okrajnega muzeja tov. Janez Kramar.

Lani in letos je okrajni muzej priredil v vvoji Mali galeriji 17

razstav likovne umetnosti. Z njimi je domači in tuji javnosti približal v turistični sezoni najboljše dela sodobnih likovnih umetnikov Slov. Primorja in Trsta. Kot zlahten sad teh razstav je nastala stalna galerija moderne umetnosti Slovenskega Primorja in Trsta, ki so jo zdaj odprli ob »Tednu muzejev«. Stalna galerija, ki jo bodo poslej neprestano dopolnjevali, prikazuje dela primorskih

umetnikov L. Spacala, A. Cernigoja, R. Hlavatyja, L. Pečariča, J. Pohlana in drugih.

Razen tega pa je okrajni muzej pripravil za »Teden muzejev« še razstavo restavriranih ikon znanih in anonimnih starih avtorjev. Z njo je prikazal javnosti konservatorske in restavratorske postopke, ki so jih strokovnjaki opravili na ikonah, teh zanimivih

Ob hudem deževnem nalivu, kakor je bil pretekli teden, se Da Pondi v Kopru spremeni v pravo tovarniško jezere

Ponedeljske prometne nezgode

Letna statistika pravi, da so ponedeljski gledi prometnih nezgod najbolj mirni dnevi v tednu. Ali ta ponedeljek je bil verjetno krepka izjema.

Med drugimi manjšimi, ki jih niti ne omenjamo, se je na cesti pri Mestnem otoku blizu Postojne primorja letja prometna nezgoda, ki sicer ni terjala žrtev, pač pa razmeroma veliko gospodarsko škodo. Na ovinku sta nenadoma trčila tovornjak podjetja »Solkan« iz Nove Gorice, ki ga je vozil šofer Simon Gorčič, in večja avtocična iz Avstrije. Oba vozača sta odnesla zdravo kožo. Vozila pa sta tako razbiti, da so ocenili škodo na 3 milijone dinarjev.

Neprijetno srečanje sta tudi doživela na cesti pri Planini Ciril Zilbernar s tovornjakom iz Ljubljane in avtomobilom. Obe vozila sta poškodovani, nekaj lažjih telesnih prask pa je doživela Messnerjeva žena. (2)

Razdelilnik Ledava—Mura

V torek so v okviru praznovanja občinskega praznika v Murski Soboti izročili svojemu namenu razbremenilnik Ledava—Mura. Letos so začeli graditi leta 1949 in je vodna skupnost opravila vsa dela, tudi betonske objekte, v lastni režiji. Za gradnjo so porabili 92,5 milijona dinarjev. Razdelilnik bo na sekundo odvajal 108 m³ vode, kadar pa bo potrebno, tudi do 155 m³.

Vodna skupnost je na tem področju opravila veliko delo in zasluži javno priznanje, zlasti zato, ker so dela opravili z minimalnimi stroški. Vodna skupnost ima že deloma izdelane glavne projekte za ostala melioracijska in regulacijska dela. Za nadaljnja dela bi po predračunih potrebovali še okrog 340 milijonov dinarjev. Če bo vodna skupnost ho-

tela načrte realizirati, bodo morali tudi kmetje redneje plačevati prispevke in imeti tudi sicer več razumevanja za koristna melioracijska dela.

Nekoliko v zaostanku

V občini Murska Sobota so v prvi polovici letošnjega leta izpolnili v celoti 44,6 % letnega plana. Najbolje je izpolnila plan separacija kremenčevega peska v Puconcih. Nadalje so ugotovili, da so povečali proizvodnjo in sicer ne s povečanim številom zaposlenih, temveč zaradi večje storilnosti.

Ce bo dovolj apnenca

Razen gradnje tovarne oprečnih izdelkov v Sošanju, katero pravičar začeljo graditi, razmišljajo na sošanski občini tudi o izgradnji velike industrijske apnenice v Smartnem ob Paki. Tam so namreč bogata ležišča apnenca. Treba bo le še ugotoviti, ali so geološke raziskave dovršene in kakšne količine apnenca se nahajajo na tem področju.

priča ljudske fantazije in razpoloženja v davni.

Okrajni muzej pa je v »Tednu muzejev« prikazal v strnjeni obliki tudi svoje skrbno delo, s katerim zbira in ohranja zgodovinske dokumente in spomenike, ki jih uvršča v svoje redne muzejske zbirke ali pa jih varuje na terenu. Med večjimi deli, ki so jih letos opravili, je zlasti tehnična restavracija znamenitih srednjeveških fresk v cerkvi v Hrastovljah. Ob tem delu so končno našli umetnostni zgodovinarji odkrili avtorja in leto nastanka hrastoveljske freske »Mrtvaški ples«. To znamenito fresko je leta 1490 ustvaril Johannes de Castua. Skrb za spomenike na rodnoosvobodilnega boja pa izpričuje nad tri tisoč zbranih dokumentov ter obsežna partizanska tehnika »Snežnik-Zena« v Gabrovici. (2)

V Postojni se bore proti zvišanju cen

V vseh komunalnih koprskih okrajnih komitejih ZKS in okrajni odbor SZDL sta mobilizirala vse politično aktiviste, naj budno in skrbno pazijo, da bi povsod onemogočili kakršnokoli navijanje cen in spekulacijo na račun potrošnika. Po vseh komunalnih pa so se zdaj lotili te problematike tudi občinski ljudski odbori.

V ponedeljek je v Postojni občinski ljudski odbor sklical širše posvetovanje, ki so se ga udeležili predstavniki trgovine in preskrbovalne mreže. Potem ko so podrobno presodili položaj v preskrbi, nekateri vprašanja ozimnice in cene, so sklenili, da bo občinski ljudski odbor z največjo prizadetostjo spremljal obkroževanje cen vsem živim ter najstrože preganjati vsak pokus spekulacije in navijanja. Ugotovili so, da v postojnski komunici ni bilo primerov navijanja cen, pač pa so cene nekateremu blagu celo rahlo popustile. (2)

Cene ne bodo narasle

Maribor, 15. okt. V zvezi z zadnjimi ukrepi Zveznega izvršnega sveta o izravnavi cen med nekaterimi prehrabnimi predmeti na mariborskem tržišču v cenah na drobno ni prišlo do kakih nezdružljivih pojavov. Med prvimi je danes sklicala posvet o stabilizaciji cen Okrajna obrtna zbornica, ki je skupno s pristojnimi organi okrajnega razpravljala o cenah obrtniških storitev. Proučili so predvsem možnosti za ohranitev cen na sedanjem nivoju pri peki kruha. Strinjali so se tudi s predlogom, da Svet za blagovni promet OLO sprejme odredbo o cenah na drobno, ki bodo temeljele na stanju s 30. septembrom t. l.

V četrtek se bo sestal Svet za blagovni promet, ki bo v smislu odloka o cenah sprejel predlagane odredbe o cenah. V zvezi z zadnjimi ukrepi Zveznega izvršnega sveta o regulaciji cen nekaterim živim in tobaku smo se obrnili na načelnika tajništva za gospodarstvo OLO tov. dr. Danila Požara, ki nam je dal tole izjavo:

»Na območju našega okraja v tem času nismo opazili teženja po neupravičenem zvišanju cen. Skupno z Obrtno zbornico smo rešili vprašanje proizvodnih stroškov in cen pri peki kruha, ki se tudi v prihodnje ne bodo spremenile. Na seji Sveta za blagovni promet pa bomo precizirali vse cene na drobno in zagotovili njihovo stabilizacijo na podlagi stanja s 30. septembrom. Vsi naši ukrepi in prizadevanja težijo za tem, da vnaprej onemogočimo kakršnokoli podraževanje obrtniških in uslužnostnih storitev ter obdržimo ustaljene cene.« -dV

NA ROBOTVARISTVA

Alkohol zavre kri

Predsednik Okrajnega sodišča v Gornji Radgoni Franc Govekar je na zadnji seji Občinskega ljudskega odbora tega mesta dejal, da je tatvin vedno manj — čeprav Ljudska milica toži, da ima mnogo opravka s tatovi koles, ki so najbolj številni kriminalci — naraščajo pa kaznivá dejanja zoper čast in zagrešitev telesnih poškodb. Vzrok za to pripisujejo prekomernemu uživanju alkoholnih pijač, ki zavrejo kri; vroča kri pa razpihuje nesporazume in stara sovraštva.

Kdo še ni poizkusil, koliko močnejši se počuti človek po nekaj kozarcih vina ali nekaj požirkih žganja? A kako močan se počuti šele pijanec! Se hudiča se ne boji; a kaj bi se bal soseda, brata ali kateregakoli človeka! Kdo se ne bi pri taki moči lotil svojega nasprotnika, če mu pride blizu, pa četudi le za zadevo, ki jo je v treznem stanju že oprostil! A kdo bi se še pustil izzivati!

Beseda sledi besedi; vsaka naslednja je ostrejša. Ko zmanjka krepkih besed, si nasprotnika pomagata z rokami in celo z nogami. Klofutam in brcam večkrat sledi krvavi obračun. Po pomoč se zatečeta k zdravniku in sodišču.

Takšno početje se zdi treznemu človeku otročarija. In bi tudi bilo otročarija, če ne bi puščalo hujših posledic. Ker pa povzroča gmotno škodo in zastruplja odnose med ljudmi, zasluži vso skrb tistih, ki želijo delovnim ljudem lepše življenje in temu ustrezne tovariške odnose, medsebojno pomoč in odpravljanje sovraštva. Odpravljati ga je treba začeti pri koreninah: pri prekomernem uživanju alkohola in bolni sebičnosti.

Na 27 ha — italijanska pšenica

V zasavskih krajih, predvsem v kmetijskih področjih, precej razpravljajo o jesenski setvi italijanske pšenice. Zanj so precej zanimajo v sevniški občini, ker je tam kajanja kmetijska zadruga sklenila s kmetovalci pogodbo za 27 ha zemlje, kjer bodo posejali italijansko pšenico. Zadruga bo kmetovalcem priskrbela seme in umetna gnojila, zavarovala posevek in nadzorovala uporabo umetnih gnojil. Kmetovalci bodo zadrugi povrnila le upravne stroške.

Mladinski kemijski laboratorij v Ptuj

Mladinska organizacija ptujске gimnazije je v tednu otroka otvorila mladinski kemijski laboratorij. Pobudo zanj je dal profesor Pavličev, ki je za ostvartje te zamisli s svojimi mladimi sodelavci iztrval

Od vsepovsod

mno go časa in truda. V tem laboratoriju si bodo mladi kemiki izpopolnjevali svoje znanje pri samostojnem delu in tako dopolnili teoretični študij v šoli. Ustanovitev mladinskega kemijskega laboratorija so podprle razne ustanove in podjetja tako, da so v laboratoriju nabavili nekaj osnovnih priprav za delo. Seveda jim še manjkajo manjka; nujno bi potrebovali laboratorijsko tehniko in razne kemikalije. Upati je, da bodo z dobro voljo in poštvovalnim delom prebrdili tudi te težave in da bo mladinski kemijski laboratorij služil svojemu namenu. Vsekakor je prizadevanje mladih dijakov skupaj s profesorjem Pavličevim vredno vsega priznanja in bo ta pobuda dala povod za ustanovitev slnih krožkov in delavnic tudi na drugih področjih. -mr

Tudi v Velenju skrb za naraščaj

Prvega oktobra je začela delati industrijska šola v Velenju. V prvih treh letnikih — rudarskem, kovinarskem in elektrooddelku je nekaj več kot sto gojencev. Gojenci prebujajo pol tedna v šolskih klopih, pol tedna pa pri praktičnem delu v čedno urejenih delavnicah. Razen tega spoznavajo praktično delo pri zunanjih delih, naslednje leto pa si bodo ogledali tudi jamo. Vsa gojencev zasluži 2500 dinarjev na mesec, razen tega pa so uvedli tudi nagrade do 800 dinarjev, ki na gojence vzgajajo vplivajo, saj prekršči nagrade zmanjšujejo.

Dom za učence MIŠ na Ravnah

Učenci metalurške industrijske šole na Ravnah so sedaj nastanjeni v domu, ki ga je Zelenarna zgradila samske delavce. Za učence metalurške šole pa grade dom, ki bo predvidoma zgrajen v letu 1963. V njem bo prostora za 142 učencev in za potrebno število vzgojiteljev. Dom grade v novem delu mesta Čečevju.

Povečan promet in prometne nesreče

V devetih mesecih letošnjega leta so v Pomurju zabeležili že 6 prometnih nesreč s smrtnim izidom, s hudimi poškodbami 15, lažjimi 17, gmotna škoda pa znaša 5.231.000 din, kar je precej več nesreč in materialnih stroškov kot lani. Prometne nesreče pa niso posledica samo povečanega prometa, ampak tudi vidnost, neupoštevanje prometnih predpisov, prehita vožnja itd. Samo lani so dobili v Pomurju 17 novih motornih koles, osebnih avtomobilov 33, traktorjev 12, dvokoles 2000 in 108 mopedov.

KO SONCE ZAIDE

Stiskalnica škriplje in mošt curlja ves dan v polovnjak. Proti večeru se utrujeni trgači vrnejo z gorice. Mimo je prišel tudi Cenc, tukajšnji sodar, ki je z gospodarjem vred pripravil vse razpoložljive sode. Pridelka je toliko, da morajo uporabiti tudi take sode, ki so že odslužili.

Zvečer smo se pogovarjali pred zidanico. Kdo bi zapisal vse, kar so veselji trgači spravili na svetlo! Prišel je tudi sosed Sveneš na obisk že precej dobre volje. Tudi on je mlad gospodar. Vse več mladih gospodarjev jemlje vinograde v roke. In ti mladi ljudje vidijo, da bodo morali delati drugače. »Prihodnje leto pa bom vse to na žice naredil,« mi je rekel Maks Muzek. »Bo boljše.« Obnovil bo vinograd v sodoben nasad in zasadil samo eno vrsto zlahtne trte.

Ob slovesu se je že temnilo. Počasi so se trgači razhajali po svojih domovih. Tu in tam je juckal kakšen veseljak. Ha-

Na haloških bregih odmeva vrisk

Gorica Maksa Muzeka v Dežnem meji na vinograde državnega posestva iz Podlehnik. Spričo žičnih nasadov, ki so tu razprostrti v ravnih črtah po pobočjih, je mala Muzekova gorica nekako neurejena in samorastna. Srečal sem ga pred zidanico, nad katero je stiskalnica. Povabil me je na domač kruh in mošt. Kdorkoli pride v »branje«, je dobrodošel. Ha-

Ze od srede avgusta pojejo v vinogradih klopotci, zdaj pa bo njih pesem kmalu utihnila

ložani vsakogar gostoljubno sprejmejo. V kotu zidanice je bil polovnjak, v katerega je enakomerno curel mošt iz stiskalnice. »Letos nam vsem zmanjkuje posode,« mi je povedal. »Ce ne bi bilo toliko sadja, bi še nekako šlo. Tako pa je velika stiska. Takole računam, da bo pridelke za 40 odstotkov boljši kot lani.« Sosed, ki se je prikazal v zida-

Trte na sončnih legah haloških gorc so dozorele. Med klopotom prej osamljenih klopotcev je odjeknil vrisk trgačev in »branje« se je pričelo. Veselo branje Ze od nekaj je tako: če toča, pozeha ali kakšna druga ujma ne udari gorc, je na jesen veselo branje. Včasih so ga oznanjali s streli iz možnarjev in zaključili z »likofom«, ko so iztisnili zadnji sok iz debelih grozdnih jagod... Dandanes ni dobiti smodnika in možnarji so zarjaveli... »Likofe« pa še poznajo in letos jih ne bo manjkalo. Trta je dobro obrodila in vriskanje odmeva od gorice do gorice.

nicl, je dodal: »Res, če si računal šest polovnjakov, jih imaš osem...« Mošt, katerega je bil star tri tedne, tako rekoč že vino. Pri ponovno naltem vrčku sem pripomnil, da pred trgatvijo ne smejo opiti trgača. »Brez skrbi,« se je nasmehnil gospodar, »saj imamo enega s palico, ki hodi zadržati in če ni vse obrano, je joj... Ja, pa tudi kol imamo. Če je kdo predivji, ga na kol privežemo...«

VINJAK — SPOMIN IZ PRETEKLOSTI

Gospodar mi je poiskal vinjak, srpasto zakrivljen nožič, ki je bil zasajen v neki tram na stropu zidanice. Dobil sem tudi lesen škaf s pokončnimi držaji, ki so se zaključevali v debelo krogljo, tako da ni mogel zdrsniti iz rok. V gorici sem se pridružil trgačem in dobil svojo vrsto. Vinjak se je kar dobro obnesel pri rezanju grozdič. »Včasih so v vinjaki obrezovali trto,« mi je razložila starejša žena in mi tudi pokazala kako. »No, zdaj pa vse to delamo s škarkjami. Bolj hitro gre res, ampak ni tako natančno kot z vinjakom...« Bil je sončen dan in branje se sprva zdi človeku zelo pri-

Putar je nastavljal svojo puto in mladi trgač mu je spraznil vanjo svoj škaf

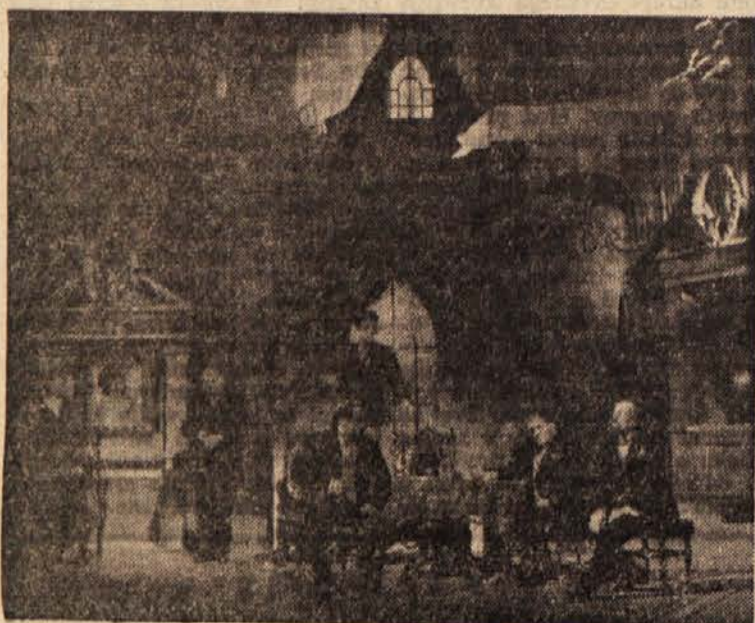
jetno in lahko delo. Greš ob čunal šest polovnjakov, jih imaš osem...« Mošt, katerega je bil star tri tedne, tako rekoč že vino. Pri ponovno naltem vrčku sem pripomnil, da pred trgatvijo ne smejo opiti trgača. »Brez skrbi,« se je nasmehnil gospodar, »saj imamo enega s palico, ki hodi zadržati in če ni vse obrano, je joj... Ja, pa tudi kol imamo. Če je kdo predivji, ga na kol privežemo...«

Putar je nastavljal svojo puto in mladi trgač mu je spraznil vanjo svoj škaf

tedne starim moštom in z novimi silami začeli brati. Gospodar je medtem pred zidanico pripravil sode. Na odprtem ognju je v zaprtih loncih vrel krop. Spodaj v gorici pa je odjeknila pesem in vriskanje. Trgači po sosednjih gričih niso zaostajali in začelo se je pravo temkovanje, kdo bo bolj glasno zavriskal. Ne vem odkod, bilo je z nekega hriba z bližini, se je oglasil doneč glas: »Ohoj! Kje je Maks?« »Gori pri zidanici!« so odgovorili. »Vprašajte ga, če je bolje grozdič brati ali mlade punce poljubljati!« To je rekel in se ni več oglasil. Take šale v verzih si pri trgatvi vedno »pošiljajo« z griča na grič. Tako je delo lažje in vselejše.

JUTRI V DRAMI

»Za narodov blagor«

Prizor iz nove uprizoritve »Za narodov blagor«

Cankar je doslej edini slovenski dramatik, ki si je zagotovil trdno mesto v repertoarju naših poklicnih gledališč. Ljubljanska Drama je tokrat izbrala »Za narodov blagor«. Osnovna značilnost nove postavitve Cankarja: režijo in glavne vloge je umetniško vodstvo Drame zaupalo mladim močim. Ta odločitev nedvomno ni slučajna, vznikla je najbrž predvsem iz idejne in umetniške koncepcije Mileta Koruna, ki s tem Cankarjevim delom debutira v Drami. Mladega režiserja sem obiskal med generalko in iz kratkega, fragmentarnega kramljanja z njim povzemanj nekaj osnovnih misli, ki so ga vodile pri režiserskem delu.

»Za narodov blagor« naj ne bi bil po Korunovi zamisli samo ali predvsem zgodovinska komedija, oziroma dejanje naj ne bi bilo pretesno vklejano v čisto določeno, s sceno in igro strogo determinirano zgodovinsko obdobje, temveč naj bi prišlo v novi postavitvi do izraza tudi in

vsekakor bolj kot doslej tiste avtorjeve ideje in misli, ki po svoji globini in značaju presegajo okvir svojega časa in imajo splošnejši, trajno veljavni pomen.

Režiser torej noče pričarati gledalcu »vernega izseka iz našega življenja« polpreteklega dobe, prej nasprotno; gledalcu hoče pustiti iluzijo gledališča, igre. Poudariti torej hoče tudi gledališki moment v Cankarjevem delu in ga spraviti v nekakšno sorazmerje s socialnozgodovinskimi oziroma kulturnopolitičnim momentom, na katerem je bil doslej skoraj ves poudarek.

Temu namenu primerna je tudi nova inscenacija, ki je rahlo stilizirana, stilizirana naj bi bila tudi igra, s čimer naj bi določene komponente Cankarjevega teksta dobile sodobnejši prizvok oziroma prizvok nečesa, kar je živo v sleherni dobi, torej tudi v naši.

To je bil namen, upajmo, da se mu bodo režiser in igralci vsaj približali.

C. Z.

SPACALOVA RAZSTAVA V SLOVENJEM GRADCU

Novi Umetnostni paviljon, ki je bil pred kratkim povsem moderno opremljen kot razstavni prostor za likovno umetnost, je v nedeljo odprl svoje prostore za samostojno in retrospektivno razstavo grafičnih del našega tržaškega umetnika Lojzeta Spacala. To je v novo urejenih prostorih začetna razstava, ki ji bodo sledile nadaljnje prireditve osebnih in kolektivnih razstav najvidnejših slovenskih umetnikov in na ta način seznanile tudi prebivalce severnega dela naše republike s trenutnim likovnim ustvarjanjem. Umetnostni paviljon je za to priložnost izdal o delu Lojzeta Spacala lep katalog, o umetniškem delu in pomenu pa je ob otvoritvi govoril ravnatelj ljubljanske Moderne galerije Zoran Kržišnik.

IZ KINEMATOGRAFSKIH DVORAN

»Velika bikoborba«

Film z originalnim naslovom »The brave one« je ameriški barvni film v režiji Irvinga Rappera in v proizvodnji Mauricea in Franca Kinga, ki je bil leta 1956 nagrajen z Oskarjem za najoriginalnejši filmski motiv leta.

Tudi za naše gledalce bo film prijetna osvežitev, saj obravnava povsod svojstveno tematiko, ki nam je sicer tuja in oddaljena, vendar pa ima svoje kvalitete. Delo namreč obravnava vzrejo bikov, njihovo borbenost in moč pri nastopih v areni ter ljubezen otroka do te živali. Dežela bikoborb Mehika, se je tolikokrat uveljavila v čisto posebni izraznosti in svojstvenosti. Če bi se scenarist omeil zgolj na bikoborbo in prikaz slavnih toreadorjev, ki jih v arenah občuduje navdušena množica več tisoč gledalcev, ali čisto brez vsake bistvene važnosti za razvoj

glavnega dejanja na vzporedne avtorirke, s katerimi so proizvajalci skušali stopnjevati dinamiko in napetost ter reklamirati svoje mehiške junake, bi bil film čisto povprečno delo, podobno našim drugim.

Pri tem filmu pa je pomembna druga stran – zgodba malega vaškega šolarčka Leonarda, ki v viharni noči najde komaj rojenega bikca Gitana, ga neguje, vzgaja in vzredi. Gitano je njegov edini resnični prijatelj, za katerega se bori, ko ga odvedejo na tisto – prvo preizkušeno borbo, zanj skrivoma odpušče celo v glavno mesto do predsednika vlade, da bi ga rešil pred gotovo smrtjo v areni. Gitano je v borbi v areni nepremagljiv in navdušeni gledalci mu podarijo življenje in svobodo ob njegovem zvestem prijatelju Leonardu.

Ganjilva in nadvse prepričljiva zgodba otroka in njegove ljubezni do živali bo navdušila in presunila vsakega gledalca. Igra Leonarda, ki ga je upodobil Michele Ray, naš Piračnik iz filma »Razdvojen srca«, je nadvse priročna, pretresljiva in igralsko v detajle izdelana. Bogastvo scene, pestrost in karakteristične značilnosti prirodne okolja pa zgodbo dopolnjujejo in jo izoblikujejo v popolno in zaključeno celoto.

Ganjilva in nadvse prepričljiva zgodba otroka in njegove ljubezni do živali bo navdušila in presunila vsakega gledalca. Igra Leonarda, ki ga je upodobil Michele Ray, naš Piračnik iz filma »Razdvojen srca«, je nadvse priročna, pretresljiva in igralsko v detajle izdelana. Bogastvo scene, pestrost in karakteristične značilnosti prirodne okolja pa zgodbo dopolnjujejo in jo izoblikujejo v popolno in zaključeno celoto.

DELEGACIJA POLJSKIH PISATELJEV V JUGOSLAVIJI

V Jugoslavijo je dopotovala delegacija poljskih pisateljev, ki vrača nedavni obisk jugoslovanskih pisateljev na Poljskem. Poljski pisatelji bodo obiskali med drugim našimi mestii tudi Ljubljano. Ob prihodu so izjavili, da se zavzemajo za še boljši razvoj kulturnih stikov med Poljsko in Jugoslavijo.

Ganjilva in nadvse prepričljiva zgodba otroka in njegove ljubezni do živali bo navdušila in presunila vsakega gledalca. Igra Leonarda, ki ga je upodobil Michele Ray, naš Piračnik iz filma »Razdvojen srca«, je nadvse priročna, pretresljiva in igralsko v detajle izdelana. Bogastvo scene, pestrost in karakteristične značilnosti prirodne okolja pa zgodbo dopolnjujejo in jo izoblikujejo v popolno in zaključeno celoto.

SLOVENSKA FILHARMONIJA PREDSTAVLJA

Prvi program za italijansko turnejo

ZBOR IN ORKESTER SLOVENSKE FILHARMONIJE, DIRIGENT SAMO HUBAD, PEVSKI SOLISTI

Vokalno-instrumentalni koncert zhora in orkestra Slovenske filharmonije v petek, 10. oktobra, izven abonmaja z dirigentom Samom Hubadom in solisti Nado Vidmarjevo, Janezom Lipuškom ter Samom Smerkoljem je bil tako po celotni izvedbi kot

po odzivu občinstva prvi resnični uspeh letošnje ljubljanske koncertne sezone. Na sporedu so imeli prvi program za bližnjo turnejo Slovenske filharmonije po Italiji.

Od obeh izvajanih skladb je druga, Orffova kantata Carmina Burana, dosegla kajpak večji ne-

posredni učinek; to je razumljivo spričo njene elementarnejše, čutne dražesti tako v ritmu kakor v melodiji in harmoniji. Vendar bi se motali, če bi mislili, da je naša izvedba hlastala po teh najbolj zunanjih, ceninih učinkih in da je merila samo na čustveno sodoživljanje. Ne, bila je boljša. Njena prvenstvena vrednota je bila v dognani, lepi zvočnosti, zelo ugodnem, včasih popolnosti se približujočem razmerju raznih prvin zasedbe. Tako je bila izvedba lepo spričevalo visoke izvajalske zmogljivosti orkestra in zhora. V razvoju našega orkestra je takšna prvenstvena usmerjenost čisto glasbenim vrednotam namesto k neposrednemu čustvenemu izrazu pravzaprav še precej nova; zato jo je treba toliko bolj pozdraviti, saj je gotovo, da vodi samo skoznjoo pot k objektivno pomembni izvajalski ravni, takšni, da se bo orkester lahko kosal s sodobnimi tujimi kvalitetskimi orkestri. Če dosežemo

zvočne vrednote, pridejo potem vse druge kar same po sebi. Vsi trije solisti so peli dognano, značaje svojih vlog sta posebno živo izdelala sopranistka in tenorist. Aplavz je bil zelo prirčen.

Ceprav je bila izvedba »Simfonije psalmov« Stravinskega manj učinkovita, pa jo le štejemo še za večji uspeh koncerta kakor izvedbo kantate. Bila je mnogo boljša kot konec preteklega sezone. Zbor in orkester sta obvladovala svoje zahtevne deleže na splošno tudi tukaj z znatno zvočno kulturo in spet je bil to osnovni pogoj za uspeh. Dosegla pa sta še nekaj in to je posebno važno, ker gre za Stravinskega: približala sta se s prave strani vsebinskemu svetu te skladbe, nihajočemu med poloma absolutne glasbe in nekakega elementarnega močnega čustvovanja, posredovala sta jo v pravih razmerjih, tako da je pokazala svoj pravi obraz in učinkovala, kakor lahko učinkuje. Zato, mislim, je napravila naša reproductivna umetnost s to izvedbo korak naprej v osvajanju sodobne glasbene kulture.

VEČER SODOBNE ANGLEŠKE GLASBE

Z zadovoljstvom lahko ugotovimo, da lansko leto osnovani ljubljanski Collegium musicum živi; pod okriljem Društva slovenskih skladateljev, Društva glasbenih umetnikov Slovenske mlajše generacije, tudi Matthias Seiber (Koncertantna skladba za violino in klavir) prihaja med vo-

dilnimi v poštev, čeprav bi ga prav tako upravičeno programirali v večeru madžarske glasbe. Izpadel je Britten, a ta je tako ali tako razred zase. Za Tri nokturne Iaina Hamiltona mi ni žal, da sem jih slisal, namesto Don Banksove violinske sonate pa bi se nemara kmalu našlo kaj prej upoštevnega. Kakorkoli – sporedu ne kaže gledati preveč na zobe; bil je dobrodošel, kakršnen je bil.

Sodelovali so violinist Albert Dermelj, klarinetist Miha Gunzek, pianista Marijan Lipovšek in Pavel Sivic (v Frickerjevem koncertu), orkester Slovenske filharmonije in dirigent Samo Hubad. Izvedba vseh točk je bila sama na sebi izvrstno pripravljena, kako pa je ustrezala skladbam, o tem ne morem soditi, ker skladb nisem poznal.

R. Ajlec

SOPRANISTKA METROPOLITANSKE OPERE GLORIA LINDARI-LIND V NOVEM SADU

Pri nas se mudi sopranistka Metropolitananske Opero v New Yorku Gloria Lindari-Lind, Lindartjevo je v Metropolitanansko Opero pripeljal dirigent Dimitri Mitropoulos. Pevka gostuje po evropskih mestih že sedem mesecev. V Novem Sadu bo pela ved svojih vlog, med njimi »Aida« in »Butterfly«.

Knjige in revije

PREJELI SMO V OCENO

TONJE ČUFAR: NOVA GAZ. Izbor pripravil Cvetko Zagorski, Opremlila Mira Rojcek. Izdalo Casopisno založniško podjetje »Ljudska pravica«, Cankarjeva založba v Ljubljani 1956. Strani 235 + (V), 8.

MIROSLAV RAVBAR: RREGLED HRVATSKE, SRBSKE IN MAKEDONSKE KNJIZEVNOSTI. Osnutek poglavja o ljudskem pesništvu napisal Stanko Janež. Zemljevid jugoslovanskih narečij narisala Dragica Planina. Opremlja arh. Jakica Accetto. Založila Založba Obzorja v Mariboru 1956. Strani 433 + (III), 8. Z ilustracijami.

BORIS PRIKRIL: PEKEL NA PACIFIKU. Bitke na Tihem morju 1941-1945. Prevedel Božo Borštnik. Zunanja oprema Janez Trpin. Založila Državna založba Slovenije v Ljubljani, 1958. Strani 360 + (VI), 8. Z ilustracijami.

LEO NOVAK: PRAKTIČNA GEODEZIJA. Izdala Fakulteta za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani. Založila Državna založba Slovenije v Ljubljani 1957. Strani 442 + (III).

Če bosta naša vodilna ansambla z naštetimi solisti vred na tujem pokazala to, kar danes zmoreta, bosta izpričala upoštevanja vredno raven naše izvajalske umetnosti in nas častno zastopala.

R. Ajlec

Bogdan Borčić: Rdeče streliče I

Premiera Igorja Torkarja v Beogradu

Prejšnji teden je Beograjsko dramsko pozorišče je pripravilo tako imenovani »Teden domače dramatike«, ki naj bi imel dvojen namen: gledalcem naj bi nudil zgoščen pregled sodobne jugoslovanske dramske ustvarjalnosti, pa so prireditelji ob tem Teden na tihem upali, da bi nekako ovrgli splošno razširjeno

mnenje o brezlični krizi naše domače dramske književnosti.

Na sporedu je bilo šest domačih del iz vseh jugoslovanskih književnosti. Slovensko dramatiklo je zastopal Igor Torkar z dramo »Dobri ljudi«, ki so jo v Beogradu daljaj pod naslovom »Na livca« nastala maie jelkes.

Po dosežanih ocenah v dnevnem tisku, ki pa se ni ocnili vseh del, nekatera dela, kot n. pr. »Večica« in »Nikolajeva«, Čukarjeva pa so v »vetru« in nekatera druga, predvsem »Dobri ljudi«, so bila takrat tudi ocenjena, je doživela prav Torkarjeva drama tako pri publikii kot pri kritiki najboljši sprejem.

Drama je režiral Jovan Putnik, glavne vloge pa so v njej igrali Olga Stanisavljević, Krstimir Stojanović, Antoni Pejić ter Vola Mirić.

Književnik in gledališki kritik Eli Finai je v Politiki Torkarjevo dramo zelo pozitivno ocenil, v pogledu teksta kot same predstave, Gvored o možnosti gledanja na dramo kot na prikaz razpisanih in dokumentarnih vernih dogodkov, pravi: »Finai: ... Če bi avtor ostal samo pri tej dokumentarni avtentičnosti, drama »Na livca« bi bila malo jekle«, ne bi uhajala iz okvira časovno omejenega pričevanja, katere vrednost je vsa v razburjivi zgodovinski verodostojnosti in razviti resnično človeško (podobno E. F.) drama. V mehanizem repozitivnega bojevanja dogodkov je postavil avtor na prvi plan človeško bitje, ki na grozljive pojave vojne in okupacije v tabornišu groze in smrti reagira v izkjučno s človeškim instinktom, izkjučno s človeškim instinktom, izven kakršnihkoli političnih ali nacionalnih shem in aspiracij...»

Naj za zaključek zapišemo še to, da bo omenjena Torkarjeva drama skupaj s »Pisano žogo« izšla v posebni knjigi pri založbi Obzorja v Mariboru.

Bogdan Borčić: Rdeče streliče I

V prostorih Kluba kulturnih in znanstvenih delavcev so od septembra dalje majhne likovne razstave. V septembru je razstavljal akademski slikar Marjan Dvajak. V oktobru je razstava olj (10) in grafik (5) akademskega slikarja Bogdana Borčića

Pavel Sivic

filharmonije in Koncertne direkcije je priredil 13. oktobra Večer sodobne angleške glasbe, svoj prvi večer v sezoni. Collegium musicum vodi prof. Pavle Sivic.

Ob samem programu je najzanimivejše vprašanje, koliko je bil tipičen za stanje v sodobni angleški glasbi, ali so se v njem zrealizirali njeni vodilni tokovi. Frickerjev klavirski koncert nam je že predstavil enega od prvakov

NOVI MESTROVIČEVI DELI V SPLITU

Galerija »Mestrovici« v Splitu bo kmalu dobila še dve deli našega znamenitega umetnika in sicer: »Avtor Apokalipse« in »Persefona«. Gre za dve Mestrovičevi deli, ki ju je kipar dokončal po drugi svetovni vojni med svojim bivanjem v Italiji. Na njegovo željo bosta umetniški preneseni v splitsko galerijo, ki nosi njegovo ime. Kip »Avtor Apokalipse« je težak 7000 kg. »Persefona« pa je trenutno še v mavcu in jo bodo najprej v Zagrebu preliili v bron.

Hudobni čarovnik

Nekoč je živel mož, ki se je pred nedavnim oženil. Tedaj je prišel čarovnik, ki si je nadel možovo postavo, in mu hotel vzeti ženo. Trdil je, da je on njen mož. Pravi mož pa se ni dal ugnati. Ves besen je planil nad čarovnika in se z njim spoprijel, tako da sta se kmalu oba valjala po tleh.

Hrup je privabil ženinega očeta. Prišel je z velikim nožem in je hotel priskočiti zetu na pomoč. Ko pa je hotel udariti, ni mogel spoznati, kateri izmed obeh je njegov zet, kajti oba sta si bila podobna kot jajce jajcu. Ko sta se dolgo neodločeno borila, sta se končno odpravila pred vaškega poglavarja.

Pravi mož je začel: »Gospodje, pred nedavnim sem se poročil. Pa ti pride tale lopov in trdi, da je moja žena njegova žena! Prav isto je ugovarjal hudobni čarovnik. Mož je hotel priseči, da je pravi, a drugi je ugovarjal: »Naj si ne pridobi moje žene s krivo prisego!« In poglavarji niso vedeli, kako naj poravnajo prepir.

Odšli so k drugemu poglavarju, ki je bil zelo zvit. Ta je ukazal najprej prvemu, naj se demkrat nese težak zaboj na bližnjo goro. V zaboji je bil skrit eden od vaščanov, a tega ni vedel ne mož ne čarovnik.

Med potjo je mož stokal: »Ojoj, ojoj, kaj moram prestajati zaradi svoje žene! Pa bom že prenesel, samo da jo spat dobim!« Mož v zaboji je te besede slisal in zdaj vedel, da je to pravi zakonski mož. Nato je ukazal poglavarju, naj nosi zaboj, in ko je ta vlekkel navzgor, je stokal:

Mož iz zaboja je oboje povedal poglavarju in ta je dal vsakega takoj privezati na posebno drevo, da ju je lahko ločil. Nato je ukazal, naj pred vsakega položi dolgo bambusovo palico, in rekel najprej zakonskemu možu: »Če moreš podolgoma zlesti skozi to palico, bo žena pripadla tebi.« Mož je poskusil, a seveda ni šlo. Nato je bil na vrsti drugi. No, čarovnik se že zna stanjšati, zato je brž smuknil skozi — to se pravi: hotel je smukniti. A ko je tičal prav sredi bambusa, sta poglavar in še eden od vaških ve-

»Ojoj, ojoj! Kaj moram prestajati! Pa bom že prenesel, samo da bo njegova žena moja!« To je bil torej čarovnik.

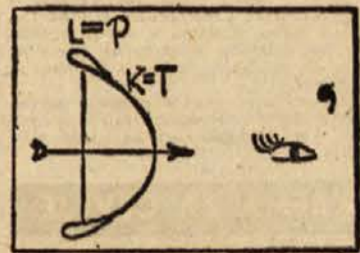
Ljakov hitro zamašila vsak konec in čarovnik je bil ujet. Pravi mož pa se je zadovoljno vrnil domov.

ALI JE PRAVILNO

Posebno na vlaku lahko večkrat silišmo tele besede: »Uh, kakšna je danes mladina! Nobene olike ne pozna več. Čisto pokvarjena je« itd., itd. Če dobro premislimo, res nismo vedno taki, kot bi želeli naši vzgojitelji in starši, vendar take besede ne niso pravilne za naša dejanja. Vsakdo, ki jih izreče, ne misli na to, kakšen je bil v mladosti. Marsikdaj nam staršiji s tem delajo krivico in nas pripravljajo na odpor do njih.

Po mojem to ni ravno pravilen način za obratovanje med seboj. Ne trdim, da fant ni bil nič kriv. Vendar bi se mu oba starjša lahko kako drugače oddolžila za storjeno krivico in ne s pretepanjem. Tako sta le pokazala svojo slabo stran in taki po navadi največ kritizirajo nas mlade. Kako naj bi bili do njih boljši, če nam dajejo tako »lep« vzgled? Bolje napravimo, da se nanje ne oziramo in ne hodimo po njihovi poti!

Dijakinja A. Z.

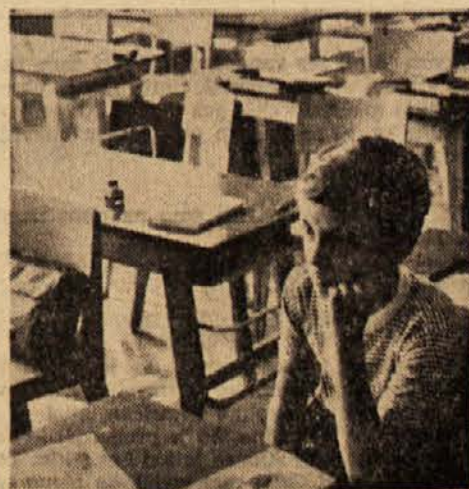
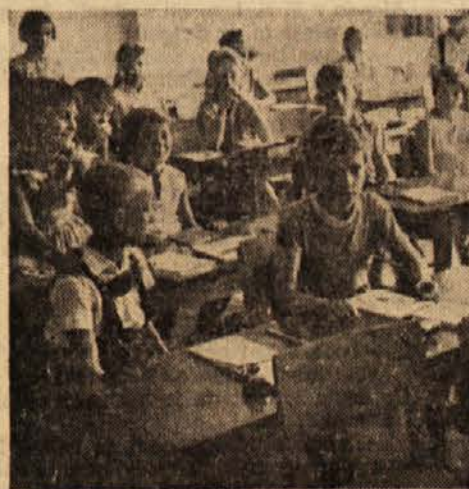

Jesen

Vem za jesen, ki oša je kot roža; za vetrček vem, ki kot mati boža; za njibe vem, ki samotne sanjajo; za vinograde vem, ki veselo vriskajo. A kaj — saj ne smem, ne morem v prgišče zajeti oseh teh lepih reči in jih trositi med dolgočasne mestne ljudi.

FOTOGRAFIRAL MARJAN CIGLIC
NAPISAL EMIL MATKO

ANDRIJEJ, žoga in cesta...

13. Vratarju bolnice so bili Marjetka, Lali in Boris všeč. Poslušal je njihove želje in jih spustil v bolnico, saj je smel Andrej že na vrt. Kako srečno snidenje je bilo med prijatelji. Andrej je pripovedoval novice iz bolnice, Lali, Marjetka in Boris pa novice iz zunanjega sveta.

14. Ko je končno Andrej ozdravel, se je vrnil domov. Ves razred ga je pričakoval. Nekoliko bled je bil in bolj plah. Postalo mu je nekako vse tuje, sošolci in sošolke. Profesor, slike po stenah in šolska tabla. Prijetno pa mu je bilo, da so bili nanj tako pozorni.

15. Med telovadbo so razred vsi zapustili. Andrej je ostal sam. Eno leto se bo smel telovaditi. Nekaka očitnost se ga je lotila v tej samoti in zaželel si je zdravlja. Zaželel si je tovarišev, igre, žoge, košarke. Eno leto... Eno dolgo leto... (KONEC)

Te velikane smo fotografirali v Prirodoslovnem muzeju. Ali jih poznate?

V Prirodoslovnem muzeju!

Tokrat nekaj besed o prirodi, o živalih in rastlinah, ki živijo po naših ravninah, gorah in vodah, skratka o vsem, kar nas obdaja. Koliko lepega o tem nam pripravljajo v šoli, veliko smo izvedeli iz raznih potopisov in tudi pravljic, največ pa lahko spoznamo sami ob kratkih sprehodih po travnikih in gozdovih, na izletu v planine in na morsko obalo. Povsod spoznavamo naravo in življenje v njej, ki nastaja, se razvija in spet usiha in ki je skozi milijone let dobila današnjo podobo.

V želji, da bi ljudje lahko spoznali razvoj življenja na zemlji tudi pred mnogimi, mnogimi leti, da bi to nazorno prikazali tudi v sliki, v resnični življenjski obliki in okolju, v katerem je žival ali rastlina živelca in se razvijala, so začeli prirodoslovci v posebnih prostorih zbirati vse, kar je v naravi. Te zbirke so imenovali prirodoslovne zbirke, poslopja, kjer so te zbirke urejali, pa prirodoslovne muzeje. Danes ima manjšo prirodoslovno zbirko že skoraj vsaka šola, prirodoslovni muzeji pa so običajno le po večjih mestih. Tudi v Ljubljani imamo poleg drugih muzejev tudi Prirodoslovnega, ki je lepo urejen in predstavlja bogato in pestro zbirko iz naše prirode.

Prirodoslovni muzej v Ljubljani so ustanovili že pred vojno. Danes ga vodi dr. Anton Polenc, naš znan prirodoslovec, ki je s svojimi delavci v zadnjih letih zbral bogato zbirko in jo uredil tako, kakor se razvija življenje v prirodi. Tu so razvrščene živali in rastline, pa tudi razne kamnine, kakor so se razvijale v dolgih časovnih obdobjih, vsaka ima svoj prostor v stekleni vitrini, kjer je prikazano tudi celotno okolje in letni časi, v katerem posamezna žival ali rastlina raste in se razvija.

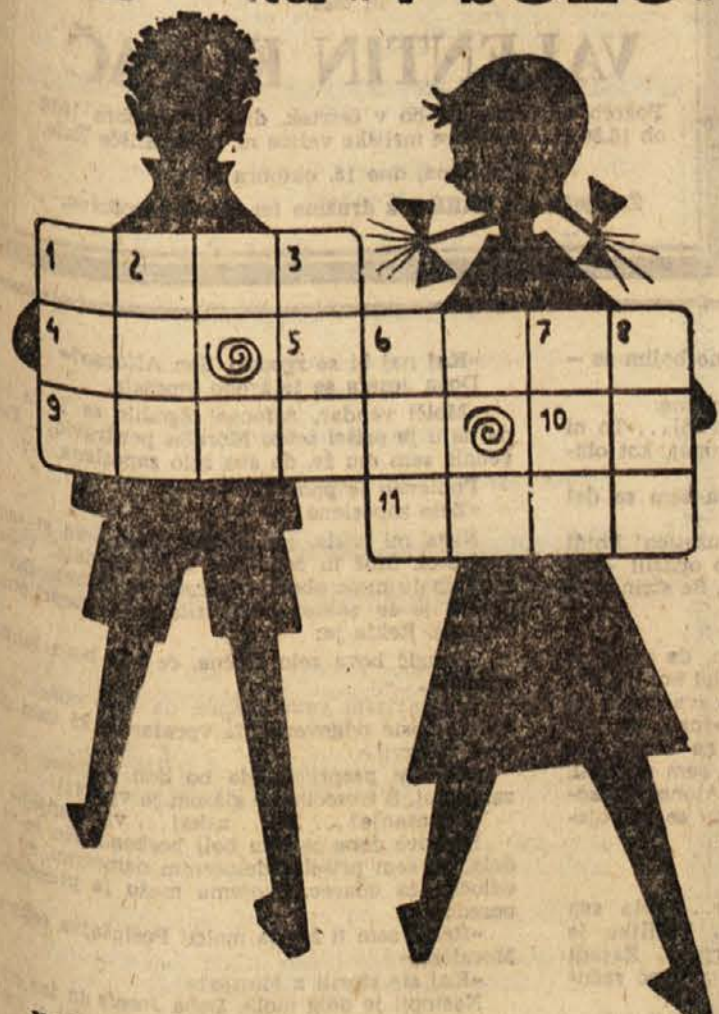
Tako spoznamo v prvi sobi ostanke živega sveta pred 150 do 200 milijoni let, ko so se po zemlji, ki je imela še veliko toplejše podnebje, plazile ogromne, tudi po 20 metrov dolge pošasti, podobne današnjim kuščarjem in ostalim plazilcem, ko so po zraku letali veliki ptiči in druge živali, podobne zmajem iz pravljice. Vse te živali so sčasoma izumrle ali pa se spreminjale, kakor se je spreminjalo življenje in rastlinstvo, ter postale takšne, kot jih poznamo danes. Ogromni brontozauri, dimetrodomi in podobne živali so v muzeju lepo modelirane in »se sprehajajo« po obširnih planjavah med velikimi drevesi ter prikazujejo življenje na zemlji v najstarejših obdobjih. Tu vidimo tudi prvega ko-

nja, ki je živel še v gozdovih in še ni imel kopita, temveč prste, jamskega medveda, razne okamenine polžev, školjk in koral, ostanke življenja v morju, severne jelene, nosoroge in mamute. Na sredi dvorane pa stoji okostje našega jamskega medveda in mamuta, ki so ga leta 1938. našli v Navju pri Kamniku.

Iz teh prostorov preidemo v drugi del, ki so ga šele pred kratkim preuredili in celo izvočili, da se človeku zdi, kakor bi se sprehajal po velikem vrtu, kjer rastejo najrazličnejše pisane cvetlice, prepevajo ptički, kjer se sliši krik otrok, v daljavi pa se oglasa čirkanje murna, pesem črčkov in celo škržata. Tu je razstavljeno rastlinstvo v svoji naravni velikosti, barvi in okolju, izdelano tako, kakor bi bilo živo. Prvi je snežnobeli teloh, ki je komaj prikukal iz snega, za njim pa vse spomladanske cvetice od zvončkov, vijolic in šmarne od raznih poljskih jetrnikov in vetrnic do jesenskega podleska. Tu so tudi gozdne in planinske rože, od narcis z Golice do rumenega svišča, planinskega zvončka in triglavske rože. Vse vidimo zmanjšano tudi na barvastih steklih-dispozitivih pri vходу. Med rožami pa nas, kot bi bili živi, pozdravljajo številni ptički, zajček in pisani metulji. V drugem delu domujejo številne žuželke. Tu je veliko mravljišče, veseli črčki, razni hrošči, grobarji, kolonadnji in drugi ter pajki s svojimi lepo stkanimi mrežami.

V tretji dvorani pa spoznamo v besedi, številki in sliki razvoj živga sveta od prvih živih bitij do človeka. Tu je v vitrinah prikazano življenje ob vodi, v močvirju in ribniku. Zdi se nam, kakor da so se pravkar s pomladnimi vetrovi prebudile zelene žabe, rege in krastače ter zapele svojo izbrano pesem. Iz mraka pa nas opazujejo razni nočni metulji, sove, komarji in uhati netopirji. V vodi plavajo ribe, na

Križanka »V ŠOLO«

Vodoravno: 1. hiša moštosti; 4. igralna karta; 5. obrtnik; 9. junak; 10. nikančnica; 11. ravno tak.

Navpično: 1. vrsta moštosti igre; 2. nadležne žuželke (možina); 3. ču; 6. del voza; 7. žensko ime; 8. nakaznica za denar.

Rešitev pošljite do 26. oktobra t. l. Naslovu pripišite »Pisana trata«.

NAGRADA
Križanko »Grozd« je pravilno rešil in bil izžreban Grmek Slovenko, 5. r. osemletke, Kojsko 36, Goriška brda. Iskreno čestitamo!

ŠAHOVSKA OLIMPIADA V MÜNCHENU

Jugoslavija vodi, toda...

... Argentina, ČSR in SZ so ji takoj za petami

München, 15. oktobra. Srečanje SZ - Jugoslavija v IV. kolu šahovske olimpiade je vsakekor upravičeno veljalo za derbi.

Večina igralcev in opazovalcev je uprila oči v to zanimivo končnico. Bilo je namreč vprašanje, ali bo Trifunović uspelo sprodati Taljeve napade, ki so prihajali kot valovi.

Danes so nadaljevali prekinjene partije IV. kola. Moštvu ZDA, ČSR in Argentine so izvojevale, kot se je pričakovalo, visoke zmage in so tako pridružitve na vrhu tabele moštva Jugoslavije in SZ. Glede na sedanje stanje mnogi menijo, da moštvo SZ ni več popolnoma zapostavljeno zmagovalce tega tekmovanja, ampak da velja le za enega izmed favoritov.

Po partiji je Talj izjavil: »Moj partner igra izredno, vedno je našel najboljšo parado, celo takrat ko sem imel vris, da bodo moji napadi uspeli. To je bil odlična partija, zadovoljivo sem s svojo igro.«

Rezultati IV. kola po končanih tolažilnih partijah: Zah. Nemčija - Bolgarija 2:2, (Lehman - Padevski remi, Unzicker - Bobocov remi, Schmidt - Minev remi, Darga - Mšiev remi), ZDA - Anglija 3:1 (Evans - Golombek remi, Rossolimo - Clare remi, Reshevsky - Alexander 1:0, Bisguier - Penrose 1:0), Svica - ČSR 1:3 (Cooper - Pachman 0:1, Blau - Filip 0:1, Bend - Kozma remi, Nieverget - Eichl remi), Vzh. Nemčija - Argentina 1:3 (Berthold - Redolfi remi, Dietmann - Eliskases remi), Stanje po IV. kolu: Jugoslavija 11, Argentina in ČSR 10,5, SZ 10, ZDA 9,5, Španija 8,5, Avstrija in Zah. Nemčija po 8, Bolgarija 4,5, Svica in Anglija po 5, Vzh. Nemčija 4,5.

Danes igrajo V. kolo, v katerem

PRED KONGRESOM TELESNE KULTURE

Telesna vzgoja ni potrata

Beograd, 15. okt. Pred kongresom telesne kulture je predsednica zveze ženskih društev Jugoslavije, Bosa Cvetič, v razgovoru s športnim urednikom Tanjuga opozorila na nekatere probleme glede udeležbe naših žensk v telesni kulturi. Povzemamo njene najpomembnejše ugotovitve.

Pri roditeljih je zelo malo razumevanja za telesno kulturo naših žena in ženske mladine. Najtežje je položaj žensk v zrelejšem obdobju. Obveznosti do družine in družbe tako bremene ženske, da je zanje telesna kultura že luksuz. Tu je treba dodati še nepravilno orientacijo nekaterih sicer kulturnih organizacij, ki vplivajo na to, da se naše ženske ne ukvarjajo s telesno kulturo toliko, kolikor bi bilo potrebno.

zlasti močni na podeželju, torej prav tam, kjer bi bila sistematska telesna kultura izrednega pomena. Po končanem delu v službi ženske najpogosteje nadaljuje svoj delovni dan doma. Po takšnem delovnem dnevu je tako utrujena, da nima niti časa niti energije. V nekaterih državah, v katerih ima telesna kultura že tradicijo, grade na terasah ali na hišnih dvoriščih manjše telesnovzgojne naprave, ki omogočajo ženskam, ki ne morejo ali ne želijo obiskovati kolektivne vadbe, da se vsaj nekoliko posvetijo telesni vzgoji. Morda bi bilo dobro o tem razmisliti.

Razen tega, da je treba ženam omogočiti več prostega časa za angažiranje v podoben življenju, pa tudi za kreacijo, jim je treba nenehno pojasnjevati kakšnega pomena je telesna kultura za njeno psihično in telesno zdravje.

PRED ZVEZNO NAMIZNOTENISKO LIGO

Zaradi denarja - le en predstavnik

Ljubljana, 15. oktobra. - V petek se bo v Subotici začelo namiznoteniško tekmovanje najboljših jugoslovanskih klubov - zvezna liga. Na vanskih klubov - zvezna liga. Na turnir sta se iz Slovenije uvrstila »Ljubljana« in Odred. Danes pa smo zvedeli, da bo imela Slovenija v Subotici le enega predstavnika - »Ljubljano«, medtem ko je moral Odred odpraviti udeležbo, ker nima denarja.

Vodstvo namiznoteniške lige se je sicer s prošnjo za pomoč obrnilo na okrajno športno zvezo in Športno zvezo Slovenije, vendar do danes še ni dobilo ugodnega odgovora. Vsekakor je škoda za slovenski namiznotenis, da zaradi denarja težko priborimo mesto med najboljšimi svetovnimi in pri tem niti ne gre za veliko vsoto.

Tako so nas obvestili Odredovi funkcionarji. Na Športni zvezi pa smo zvedeli: »Prejeli smo - danes popoldne - Odredovo brzojavko, ki v njej prošnje za nujno pomoč. Mar je zavladala birokracija v Odredu? Mar ne bomo ni znal zavrteti telefona in poklicati predsednika Športne zveze Slovenije ali okrajne športne zveze Ljubljana? Vsekakor bi bilo treba namiznoteniškim igralcem Odreda pomagati, toda drugič morajo vsakekor poiskati ustrezen, ne pa nemogoč način.

DRUGA ZVEZNA NAMIZNOTENISKA LIGA

12 moštev iz vse države na Jesenicah

Na Jesenicah bo od 17. do 20. turnir II zvezne namiznoteniške lige, ki bo na njem sodelovalo 12 moštev iz vseh republik in sicer: Tekstilac, Slavonija, Radniška (H), Sutjeska, Mladost (Crna Gora), Borac (BiH), Lovćen (Crna Gora), Rabotnik (Makedonija), Triglav (Srbija), Maribor in Jesenice (Slovenija). Favoriti tega tekmovanja so Maribor in Tekstilac in Triglav. Tekmovanje bo v Domu »Partizana« vsak dan od 8. do 16. in 18. do 20. ure.

Šport po svetu

Ločitev zaradi profesionalizma

Henrietta Gonzales, žena profesionalnega teniškega prvaka Pancha Gonzalesa, je vložila tožbo za ločitev. Tožba utemeľuje s tem, da jo mož zanemarljivo tako telesno kot duševno in da ga njegovi otroci 9-letni Richard, 8-letni Michael in 7-letni Daniel skoraj ne vidijo. Kot je poznano, je Gonzales, igralec Kramerijske poklicne teniške skupine, nenehno na poti po vseh kontinentih, sedaj na primer v Evropi. Zena zahteva seveda tudi polovico premoženja, med drugim eno izmed dveh hiš, tekoči račun v banki itd.

Nič krvi na televizijskem platnu

Direkcija francoske radio televizije je prejela kup pismov, v katerih so gledalci pritožujejo vseprek, predvsem pa

Igrišče Rudarja zaprto

Ljubljana, 15. oktobra. - Komisija za tekmovanja pri NZS je imela danes izredno sejo, na kateri je razpravljala o ukrepih sprčo nedeljnih incidentov v Trbovljah po tekmi Rudar - Maribor. Komisija je med drugim sklenila, da Rudar do nadaljnjega ne sme uporabljati igrišča v Trbovljah za srečanja slovenske cone lige. Disciplinsko sodišče NZS naj podrobno razište ozroma dozmeta, koliko so za prehod odgovorni vodstvo Rudarja in člani tega kluba, ter krivice tudi primerno kaznuje. Disciplinsko sodišče je v tem primeru že ukrepalo in poslalo svojega predstavnika v Trbovlje. Za vse tekme Rudarja v okviru cone lige bo določena tekmovalna komisija. Tako bo srečanje Rudar - Kladirav v Ljubljani.

KREMA ZA ČEVLJE

Drugič V SEVILLI

Alonso je bil res vznemirjen. Videl sem, kako se mu v glavi vse preobrača. Gotovo se je ukvarjal z istimi mislimi kakor jaz v sobi. Ko je prišel do zaključka, ki se je sam ponujal, je bil videti nesrečen. »Kaj torej...« »No, da, Alonso... Bili smo na napačni sledi... Marija ni z njimi.« »Toda vendar, njen brat...« »Verjetno tudi ne.« »Daj no. Njegov nož...« »Tudi to moramo pojasniti.« Več sekund je potreboval, da je dojel, kar sem mu povedal. Potem se je spremenil. Nič več ni bil nezavestljiv, nekoliko zapuščen, spet je bil tak, kakršen je bil vedno, ko je preganjal kakega hušjega lopova. Moj Alonso je trd kot jeklo. Tega sem bil zelo vesel. Zdaj sem vedel, da bomo partijo dobili, da bomo našli Marijo in Juana, da bo Lajoletteva koža naša - in da bo šel Cliff Anderson lahko mirno v pokoj, ker bo opravljena naloga, ki si jo je naložil. »Ali si kaj misliš, kdo je to napravil, Pépé?« »Se več, to vem!« »Veš?« »Da, Percevala.« »Njena zaščitnika?«

Madžarski smučarji vneto trenirajo

Obtožujejo boksarja Humeza, doslej evropskega prvaka srednje kategorije, češ da se je »šrez krvic predal Nemcu Scholzju v Berlinu. Tamkaj se je namreč Humez zaradi poškodb v nosni votlini in na arkadi, ki so jih sevoda ni bilo videti na televizijskem platnu, predal svojemu nasprotniku v VI. kolu. Kaj vse zahteva občinstvo od športnika, ali ga bo s tako nehumanostjo res pristillilo, da bo postal gladiator starega veka.

Brzojavke

KÖLN, 15. oktobra (Tanjug). - Nogometno srečanje mestnih reprezentanc Birminghama in Kölna se je sinoči končalo neodločeno 2:2 (1:2). BEOGRAD, 15. oktobra (Tanjug). - Jutri bo v največji dvorani beografskega sejma boksaerska revija »Večernih novosti«, ki bodo na njej nastopili najboljši jugoslovanski boksaerji, razen boksaerjev Crvene zvezde, ki je zahtevala od organizatorjev nesporemljive finančne pomoči. SUBOTICA, 15. oktobra. - Zastalo srečanje II. zvezne nogometne lige med Spartakom in Lovćenom se je končalo z zmago Spartaka s 3:2 (1:2).

Navzlic porazu lep uspeh »Rakeka«

Na kegljišču Konstruktorja v Mariboru sta se srečala minulo nedeljo v prijateljskem dvoboju na 8 x 200 ručevjev mešano »Ranke« in »Rakeke«. Zmagal je »Ranke«, rezultati obeh ekip pa so zelo dobri. Posamezni rezultati: Brank: Podkrižnik 840, Vever 788, Matela 781, Kopic 806, Mohorčič 823, Drobne 782, Gomelj 888 in Mlakar 873, skupaj 6501. Rakeke: Kum 848, Homovec 836, Strukelj 780, Janež 824, Lekar 741, Domičič 823, Grom 844 in Pregelj 770, skupaj 6444. Lm

ZAKAJ NAŠI SMUČARJI NE NAPREDUJEJO?

Obrabljene, enolične in enostranske metode

Cim bolj se bliža zima, vedno več je govora in pisanja o kvaliteti naših smučarjev, o njihovih pripravah in zakaj ne morejo držati koraka z ostalimi najboljšimi srednjeevropskimi, ki so jim bili pred leti enakovredni oziroma celo boljši. Smučarski svet in skupščina SZS sta delno razčistila to vprašanje, in sicer da imajo ostale države več pogojev za trening in pripravo smučarjev, da imajo več finančnih sredstev in daljše vsto. Vse to je res in prav, vendar se mi zdi, da se vedno izogibamo bistvenega vzroka, da naša kvaliteta smučanje le počasi napreduje (napreduje pa vsekakor) in to je nepravilna priprava in trening, posebno na snegu.

LE DOMA SE NI MOČ VSEGA NAUCITI Naši trenerji niso na tekočem z vsemi novimi dogajanjimi in dognanji v načinu treninga. Za to nosijo krivdo predvsem zveze, ki ne pošiljajo trenerjev s tekmovanji na tekmovanja. Sami pa grešijo v tem, da hočejo tekmovalcem vcepiti tisti način in slog, ki so ga sami nekoli uporabljali. To pa seveda ne »ježi« vsakomur. Se vedno pri naših trenerjih ni razčiščen pojem »individualni trening«. Če gre do tekmovalca na pragu droga za drugim po sto metrov in se med seboj vidijo in love, to ni več individualni trening, temveč prava tekma in razmetavanje sil. Trener naj sicer pove tekmovalcu, kaj naj dela na treningu, vendar naj prepusti njemu, kdaj bo šel na trening in ga ne sme skrit opozovati, kot je bilo to praksa pri naših smučarjih.

vega odmora je zelo malo, včasih pa tudi nič. Resda naši smučarji nimajo nikoli po 20 ali več dni treninga, da bi si trener lahko napravil nek načrt, po katerem bi lahko delal, vendar zaradi tega ne sme v skrajšanem času pretiravati v doziranju treninga, kaj to trenutno tekmovalce spravi v formo, vendar je ta forma zelo kratkotrajna, zima pa traja štiri mesece. Da naši smučarji, posebno tekači, trenirajo izredno slabo teklil in da je bila na primer Rekarjeva v Lahtiju 11 minut za zmagovalko, samo 10 dni kasneje, ko se je doobora spociła, pa je bila za isto tekmovalko v Holmenkolu le 5 minut. Isto je bilo tudi z menoj in delno s Hebanjo.

pokazale povsem novo pot sodobnega treninga smučarjev. Iz literature o teh strokovnjakov smo pobrali vse, kar lahko uporabimo mi - kot amaterji. Profesor Sturm je kot učitelj strokovnjak, id je tudi vodil oba treniranja na Bledu, povedal in pokazal mnogo novega in koristnega, saj so vsi do zadnjega njegove stvari sprejeti z velikim veseljem in, kolikor smo formirani na SZS, vsi tudi pridno trenirani. Seveda pa bo potrebno vsi viti problem se vedno trenirati na snegu, kajti tekmovalci lahko pričnejo na sneg še tako dobro pripravljeno, s preostrim enostranskim treningom v dveh tednih zmee iz sebe vse nujno moč in energijo. Menim, da bi morali prisločiti na pomoč priučarjem strokovnjaki iz ostalih panoh, ki so s sodobnejšim načinom treniranja na tekočem, kot prof. Sturm, trener Lenert itd.

NA PRAVI POTI

Letošnje poletne priprave, ki so začele zelo zgodaj na Bledu, so nam

NAMEN JE PREMALO

Trening naših smučarjev je enostranski, enoličen in utrudljiv, kar predvsem psihično utruja in od tod tudi neborbenost tekmovalcev na tekmovanjih. Zaradi takšnih priprav in treninga so namreč psihično, in večkrat tudi fizično utrujeni. Naši trenerji imajo sicer najboljše namene, tekmovalce trenirajo tako, da bodo na tekmovanjih dosegli čimboljše uspehe, toda dober namen je eno, rezultati so pa drugo. Tako in samo tako si lahko tolažimo velik napredek ostalih sosednjih držav v smučanju in naš zastoj, nimamo več talentiranih smučarjev kot so bili Poldi, Smolaj in Mujc. Teorija o talentih je na kaj šibkih nogah. Vsakdo, ki je fizično zdrav in primeren za neki šport, lahko z vztrajno vado in dobrimi pogoji doseže velike uspehe v sportu. Ali pri mladih nimamo tako imenovanih talentov? Klinar pri alpskih, Jemc in Oman pri skakalcih in Seljak pri tekačih so brez

TRENER NAJ BO SVETOVALEC

Leto 1956 smo se na Finskem pričeli, kaj je individualnost in samostojnost na treningih. Trener je in svetovalec tekmovalcu, ne pa njegov ukazujoči. Največja napaka pri naših trenerjih pa je prav gotovo v tem, da ne poznajo meja pri treningu. Pra-

PO KRATKI BOLEZNI JE UMRIL MOJ LJUBI OČE, STARI OČE, STRIC IN TAST

VALENTIN KOPAČ

Pogreb nepozabnega bo v četrtek, dne 16. oktobra 1958 ob 15.30 iz Andrejeve mrliške vežice na pokopališče Zale. Ljubljana, dne 15. oktobra 1958. Zalujoči: sin MIRKO z družino ter ostalo sorodstvo.

»Kaj naj bi se zgodilo, don Alfonso?«

Doña Josefa se je grobo vmešala. »Močli vendar, Alfonso! Zgodilo se je le to, da naju je prišel sešor Morales pozdravit... Po vedala sem mu že, da sva zelo zaposlena...« Pohlevno je ponovil. »Zelo zaposlena...« Nista mi rekla, naj sedem. Zato sem si sam vzel stol. Mož in žena sta se spogledala. Videl sem, da ju moje obnašanje začinja skrbeti. Doña Josefa je še enkrat poizkusila rešiti neprijetno besedo. »Drugič bova zelo srečna, če vas bova lahko sprejela...« »Zagotavljam vam, sešora, da bom odšel, brez ko mi boste odgovorili na vprašanje, ki vam ga bom zastavil...« Bil sem prepričan, da bo don Alfonso prvi zahreščal. S tresočim se glasom je vprašal: »Vprašanje?... Za... zakaj... vprašanje?...« Njegova žena je bila bolj borbena. Ko je videla, da sem prišel z določenim namenom, se je odločila za udarec. Svojemu možu je presekalna besedo: »Rekla sem ti že, da molči! Poslušajva sešora Moralesa!« »Kaj ste storili z Marijo?« Nastopil je dolg molk. Doña Josefa in jaz sva se sovražno gledala. Percel se je sesedel v naslonjač in se kar skrčil. Njegova žena je tiho vprašala: »Zakaj to vprašanje?« »Da bi videl, če boste presenečeni, ko boste zvedeli, da je Marija izginila.« Od jeze si je začela gristi ustnice. »Toda... jaz sem več kot presenečena!« »Ne, doña Josefa, niste!« »Kaj si vendar domisljate?«

»Da - in lahko ti celo povem, da so odpeljali Marijo sinoči med dvaindvajseto in triindvajseto uro!«

»Tako mi še povej, da tudi veš, kje je Marija zdajle!« »To samo slutim.« Videl sem, da me Alonso gleda z nekim občudovanjem - in to mi je bilo kar všeč, kajti Alonso v F. B. I. ni bil začetnik. Na mizo je vrgel nekaj peset in se dvignil: »Greva tja?« »Sedi, stari!... Najprej moram obvestiti Charleja!« »In kje naj ga iščem?« »Telefoniraj v Madrid!« To je storil, toda Angleža ni bilo v hotelu. Tedaj se je Alonso spomnil, da sta domenjena, da se ob triindvajsetih šestaneta pri Cristini. Moj tovariš je bil zelo vznemirjen, nič več ni mogel čakati. »Zdaj pojdiva na Cuno!« »Ne!« Jezno je zopet sedel. »Toda zakaj ne?« »Razmisli, Alonso. Percevala te ne pozna. Če bosta videla, da je z menoj neznanec, mi ne bosta zaupala.« »Drugače povedano, ti še vedno hočeš, da bi vse sam opravil? Povej vendar, Pépé, če res ne misliš vse to obdržati zase? Toda vedi, da sem Ruth prisegel, da te bom pripeljal v Washington zdravega, pa če bo to tebi všeč ali ne! Šel bom s teboj!« Komaj sem mu dopovedal, da bom sam bolje uspel, vsaj v začetku. Odločil sem se, da bom Percevala prisilil, da bosta povedala, kje je Marija in kje se skriva Lajolette. »In če bi bil Lajolette pri njih, ko boš prišel tja?«

»To bi me presenetilo... Toda ne bojim se - streljal bom prvi!«

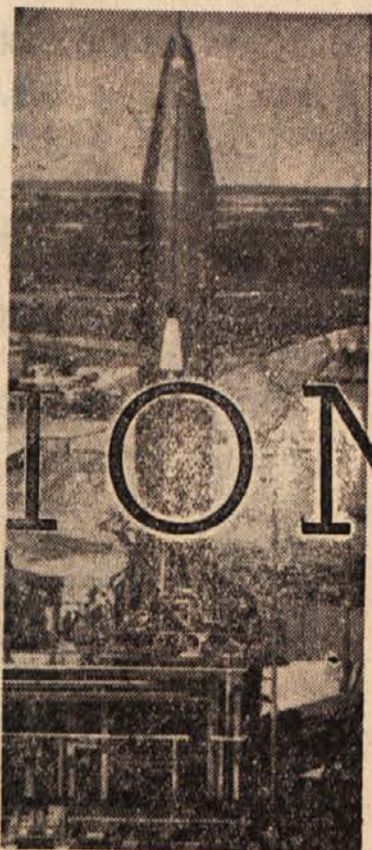
Videl sem, da mi Alonso ne verjame. »Pépé, ni prav, da ne grem s teboj... To ni prvokrat... Ali misliš, da ne bi skupaj, kot običajno, bolje udarila?« Alonso je bil tako nesrečen, da sem se dal omeščati. »Dobro, res ni treba, da bi bil užaljen! Pojdi z menoj, toda pazi, da te ne bodo opazili - in vmešaj se le, če te bom potreboval. Se strinjaš?« »V redu!« Iz previdnosti pa tudi iz strahu, da naju ne bi opazili, je šel Alonso, ki se je delal kot da čita časopis, sto metrov za menoj. Tako sva prišla na Cuno. Potrkal sem. Ko so vrata odprli, jih namenoma nisem popolnoma zaprl za seboj. Ko sem prišel do stopnišča Percevalovih, sem počakal, dokler nisem začul komaj slinljivih Alonsovih korakov. Nato sem pozvonil. Na pragu se je pojavila doña Josefa. »Vi, don José?« »Jaz, doña Josefa!« »Toda... oprostili nama boste... zelo sva namreč zaposlena, mož in jaz... Pošiljke je treba pripraviti... izpolniti papirje... Zaradi velikonočnih praznikov ne moreva preveč računati na pomoč...« »Prišel sem samo, da bi vas pozdravil, bil pa bi zelo srečen, če bi vama lahko storil kako uslugo!« Se preden je doña Josefa lahko še kaj rekla, sem vstopil. Šel sem skozi prednjo sobo in vstopil v salon, kjer je sedel v naslonjaču don Alfonso; bil je v srajci. Ko me je zagledal, je hitro vstal. »Señor Morales...« Naglo je oblekel jopič. »Kaj je? Kaj se je zgodilo?«

Zakaj se je

»PIONIR« vrnil?

Ker ni bil izstreljen pod pravim kotom

Ker je prišla do veljave cela vrsta nepredvidenih stvari

Raketa tipa »Thor« na odstrelišču na Cape Canaveralu

Raketo »Pionir« so izstrelili na mesec 11. oktobra, se pravi v času, ko je bil ta najbliže zemlji. Razdalja ni bila večja od 355.000 km. Prvi poskus je bil, kot vemo, storjen 17. avgusta, toda raketa je zaradi napake v sistemu dovajanja goriva po 77 sekundah poleta eksplodirala v zraku.

Tristopenska raketa »Thor-Able« s potisno silo okrog 68.000 kg in težo 52.000 kg je raketa tako imenovanega orbitalnega tipa. Preprosto rečeno pomeni to, da ni predvideno, da bo neposredno zadela mesec, marveč da bo prišla v njegovo bližino, točneje rečeno 64.000 km od površine meseca. V tem trenutku je bilo predvideno, da bodo z zemlje sprožili sistem zavor na raketi, se pravi vključili raketni motor. Izpušne cevi tega motorja se bile obrnjene proti smeri gibanja rakete.

Potisna sila naj bi tako zmanjšala hitrost satelita. To zmanjšanje hitrosti je nujno potrebno, da bi težnost meseca lahko učinkovito delovala na raketo in da bi ta kot satelit začela krožiti okrog njega. Če bi se hitrost satelita ne zmanjšala, bi težnost meseca ne mogla prisiliti satelita h krožnemu gibanju, pač pa bi samo nekolikant spremenila njegovo pot in satelit bi mimo meseca zletel v vesolje.

Ostanki rakete na Cape Canaveralu, ki jih prodajajo po en dolar za kg

Tablete proti silikozi

Sovjetski profesor Aleksander Polosukin, direktor fiziološkega inštituta kazahstanske akademije znanosti, je nedavno predlagal novo metodo za zaščito pred silikozo, poklicnim obolenjem, ki je razširjeno med delavci, ki vdihavajo kremenčev prah in prah drugih mineralov.

Profesor Polosukin je za varstvo pred silikozo predlagal po-

Navade in nevarnost raka

Ameriško društvo za zatiranje raka namerava anketirati več kot pol milijona ljudi, da bi dooznalo, ali so navade in nagnjenja posameznih ljudi v kakršnikoli zvezi z rakastimi obolenji.

Anketa se bo nanašala ne samo na kajenje kot eno izmed navad, marveč tudi na način prehrane, telesne vaje in gibanja sploh, poklic, trenutna obolenja, kakor tudi prejšnje bolezni in celo vrsto drugih činiteljev. Pri izvajanju ankete bo prostovoljno delalo okrog 50.000 ljudi.

Cepivo zoper levkemijo iščejo

Ameriški znanstveniki delajo poskuse, od katerih pričakujejo, da bodo prej ali slej omogočili izdelavo cepiva proti levkemiji. Dr. Irving Greenspan s čikaškega inštituta za medicinska raziskovanja je namreč sporočil, da na petnajstih prostovoljcih, 14 kaznjencih in enem jetniškem pazniku delajo poskuse s serumom, napravljenim iz možgan umrlih za levkemijo. Znanstveniki upajo, da se bodo potem, ko bodo serum vbrizgali v organizem teh ljudi, razvila protitelesa, ki bodo preprečila razvoj levkemije.

RIO PRESENEČENJE V NEDELJO!

Potem ko je na poti na mesec dosegla najvišjo točko 79.212 milj nad zemljo, se je ameriška raketa »Pionir« vrnila in, kakor trdijo ameriški znanstveniki, zgorela v zemeljski atmosferi.

Ta dogodek je razumljivo sprožil na tisoče vprašanj o tem, kako da je prišlo do tega povratka.

Toda vse te predpostavke veljajo samo v primeru, če raketo izstrele pod točno določenim kotom in s potrebnim pospeškom. Slehera napaka glede kota ali hitrosti gibanja lahko pokvari vse. In znanstveniki zdaj sodijo, da je bila pri »Pionirju« napaka v tem, da ga niso izstrelili pod pravim kotom.

Toda ali je bila napaka samo v tem? Pot raketne bi morali vnaprej precizno izračunati, se pravi, upoštevati vse činitelje, ki utegnejo vplivati na njeno pot. Toda ali človek pozna vse te elemente oddaljene atmosfere? Po zaslugi satelitov je človek zvedel, kaj se dogaja do 4000 km visoko. To je najvišja točka, do katere so sateliti prispeli. Dalje pa so na vrsti samo — domneve.

Na raketo, ki se je znebila absolutnega vpliva zemljine težnosti — kot se je to zgodilo s »Pionirjem« — vplivajo s svojimi privlačnimi silami tri nebesna telesa — zemlja, mesec in sonce. Tako se raketa giblje v smeri rezultante teh sil. Slehera napaka pri izračunavanju teh rezultatov utegne vse pokvariti.

Tudi nepoznavanje gostote in sploh narave prostora, skozi kate-

rega se raketa giblje, utegne imeti ustrezne posledice, zlasti pa še utegne zmanjšati hitrost rakete. Če bi se hitrost znatneje zmanjšala, bi v določenem trenutku privlačna sila zemlje spet dobila oblast nad raketo in jo pritegnila k sebi. To se je zgodilo s »Pionirjem«.

Vendar bilo bi netočno, če bi poskus s »Pionirjem« imenovali neuspeh. Ze samo dejstvo, da se je človeku posrečilo premagati nedotakljivi naravni zakon — težnost — pomeni izreden uspeh. Podatki, ki jih je »Pionir« poslal, so zelo pomembni in omogočili bodo, da se bo človek na lestevici, ki drži na mesec, povzpela še za klin višje.

»Otroška internacionala«

na svetovni razstavi

Vsako uro, včasih pa tudi pogosteje oddajna postaja, ki oddaja na območju svetovne razstave v Bruslju — to bodo zaprli v nedeljo — prekine svoje glasbene oddaje, da bi v raznih jezikih pozvala starše, naj čimprej pridejo v sprejemni center, kjer je toliko in toliko takšnih in takš-

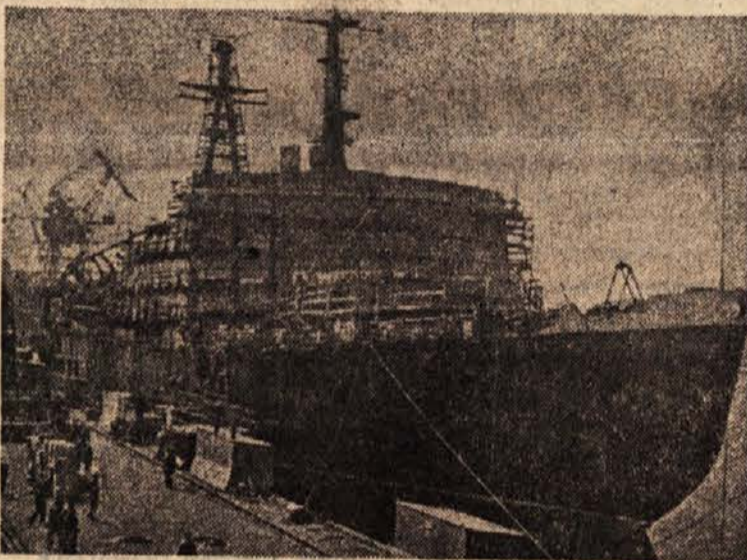
nih otrok, ki so jih starši v gneči izgubili.

Toda preden starši opazijo, da so izgubili otroka in prispejo v sprejemni center, mine včasih tudi po več ur. Medtem se otroci počasi opomorejo od strahu, začnejo se igrati z igračkami in se naposled čisto lepo zabavajo.

Ta sprejemni center neuradno imenujejo »otroška internacionala«, ker seznanji najdenih otrok kažejo, da maloštevilni naroda, katerega najmlajši predstavniki ne bi prišli v roke negovalk ali vzgojiteljic, katerih dolžnost je skr-

beti za te najdenčke posebne vrste.

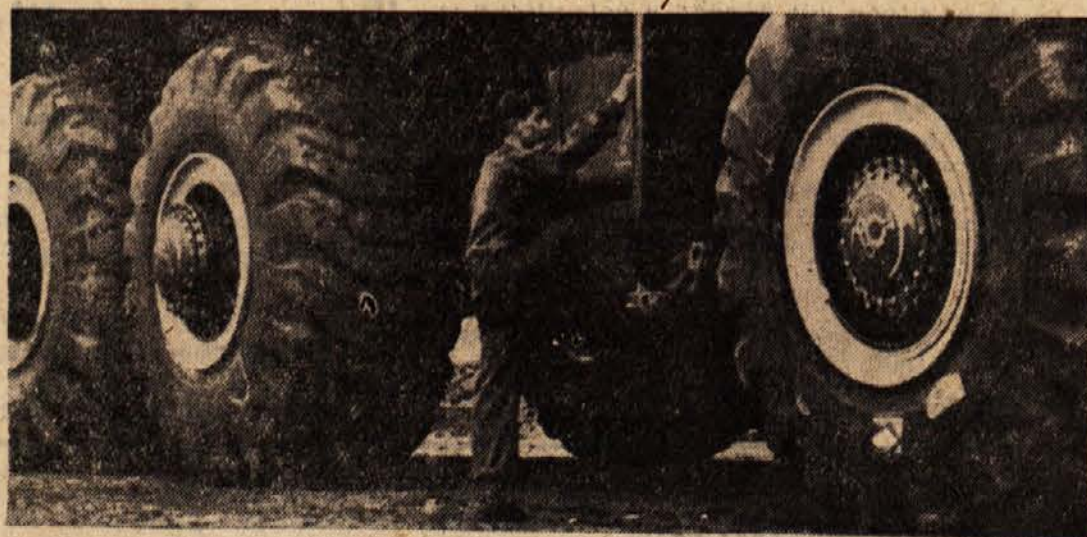
Ti seznanji tudi kažejo, da se dnevno izgubi na razstavi povprečno dvajset otrok in da je bil 1. maj rekorden dan, ker so tedaj morali v »otroški internacionali« nuditi zavetje 60 otrokom iz 21 raznih dežel.

V leningrajskih ladjedelnicah gre h koncu izgradnja atomskega ledolomilca »Lenin«, ki bo z enkratno zalogo jadranskega goriva lahko plul več kot eno leto

100-tonec je dobil brata

Lani je zbudil pozornost prototip kamiona »Berliet« z nosilnostjo sto ton. Zdaj je ta orjaški tovornjak dobil brata, ki je celo 60 cm višji od njega. Opremljen je z vsemi varnostnimi napravami, ki naj preprečijo možne nesreče in ima celo radijski oddajnik. Na manjši sliki vidimo novi kamion, na večji pa orjaška, 2,40 m visoka kolesa, ki zmerejo vožnjo tudi po najslabšem terenu

Brezplačna operacija nagrada za kirurga!

Mesec dni pred slovesno otvoritvijo nove bolnišnice v Calvertu so razpisali natečaj za najprikladnejše ime za to zdravstveno ustanovo in pri tem sporočili, da bo prva nagrada bon za brezplačno operacijo, ki jo bo opravil sam glavni kirurg dr. George Hopkins. V svečani otvoritvi je bilo sporočeno, da je nagrado dobil udeleženelec, ki je poslal svoj predlog pod šifro »22-X-33«. Srečnega dobitnika so prosili, naj se nemudoma oglasi.

Oglasil se je sam glavni kirurg dr. Hopkins, kar je vzbudilo razumljivo zadrego tako med člani žirije kakor tudi predstavniki uprave bolnice, ker je zdaj vprašanje, ali bo moral kirurg Hopkins čakati, da bi zbolel in bo moral tedaj operirati samega sebe ali pa ima pravico podariti to nagrado komu drugemu.

Ljubosumni srnjak kot policaj

Neki srnjak je te dni s svojim početjem prispeval k temu, da so prijeli dva razbojnika.

Dva fanta, Kurt in Ferdi, ki sta v eni izmed dunajskih četiri znana kot velika pretepača in nasilneža, sta nekega večera pijančevala pozno v noč v neki krčmi, zatem pa odšla domov. Potem sta srečala neznanega moškega. Kaj je temu srečanju sledilo — niso mogli docela ugotoviti.

Kurt in Ferdi sta kasneje trdila, da jima kratko malo ni bila všeč »podoba« moškega, ki sta ga v poltemi slabo razločila. Znana je edinole to, da je prišlo do hudega prepira, zatem pa tudi do pretepa. Mimoidoč je začel na ves glas vpiti na pomoč, ker je domneval, da ga mislita oropati.

Kmalu je prihitel na kraj dogodka policaj, ki je ujel počasnejšega Ferdia, medtem ko se je

MODRI EGO
za občutljivo perilo

Jadranka PRALNI PRASEK

Gospod nie pozor!

»EGO-modri robot«
je nenadomestljiv detergent za pranje občutljivega perila!

Ljubosumni srnjak kot policaj

okretni Kurt izmuznil s skokom čez ograjo. Znašel se je v sosednjem parku in se skril za grmo, mened, da ga tam policija ne bo iskala.

Toda Kurt je planil v park ob nepravem času. Ni računal, da tam vladajo prav taki zakoni, sicer nepisani, pa vendarle — močni naravni zakoni.

Skratka, Kurt je iznenada začutil, da ga je nekaj silovito udarilo v hrbet. Udarec je bil tako srdit, da je Kurt zakričal od bolečin. Temu je sledil drugi in tretji udarec in tako je naposled sam moral klicati na pomoč. Čuvarji v parku in mimoidoči so komaj rešili žrtev razjarjenega srnjaka. Zdaj je namreč doba parjenja in srnjak je očito imel Kurta za svojega tekmeča in planil nanj z vso silovitostjo razvnete ljubosumnosti, ki tudi živalim za hip omrači um.

Srnjak je naposled pobegnil. Kurt pa je moral za zapah. Sodišče je Kurta in Ferdia obsodilo na osem mesecev zapora.